

РБ301

У.І 1925 дп. 1,3,4,6, - 9) У.ІІ 1927 дп. 3-5) У.ІІІ 1928 дп. 3-10.

Год. I, Брой 1.

1. Портретъ на Н. В. Царъ Борисъ III (снимка следъ атентата).
2. Д-ръ Цоневъ — Първия ловецъ на България.
3. Ловна Просвѣта — Отъ редакционния комитетъ.
4. † Д. Илчевъ — Бждащето на птичия свѣтъ.
5. Дѣлчо С. Илчевъ — Автобиография.
6. Р. Поповъ — Пещерна мечка (*Ursus spelacus*).
7. Карлъ Шкорпилъ — Врѣхъ Джанаваръ (Самодивецъ).
8. Ал. Петровъ — Видра, *Lutra vulgaris*.
9. Пенчо Дрънски — Нашитѣ отровни риби.
10. Торосъ — „10-тъ Божи Заповѣди“.
11. Ловни вѣсти.

ПРОДЪЛЖАВА ПОДПИСКАТА

ЗА

СП. „ЛОВНА ПРОСВѢТА“.

**СПИСАНИЕ ЗА ЛОВНА ПРОСВѢТА, ЛОВЕНЪ И РИБОЛОВЕНЪ СПОРТЪ
И ЛОВНО СТОПАНСТВО.**

РЕДАКЦИОНЕНЪ КОМИТЕТЪ:

Главенъ редакторъ: Иванъ Сокачевъ.

Членове: Алексн Петровъ, Янко Димитровъ (Торосъ), Д-ръ Денчо Цоневъ.

**Въ списанието „Ловна Просвѣта“ участвуватъ видни наши
естественници и ловци.**

ЩЕ ИЗЛИЗА ВСѢКИ МЕСЕЦЪ, ОСВЕНЪ АПРИЛЪ и МАЙ.

Редакцията приема сътрудничеството на всѣки, стига написаното да отговаря на цѣлитѣ и задачитѣ на списанието. Удобрениятѣ статии ще бждатъ почетно възнаграждавани. Списанието има за задача да поощри българската ловна живопись и ще хонорува или откупува сполучливи работи отъ този характеръ, които се представятъ въ Редакцията. Сжщо така то ще дава мѣсто на сполучливи снимки отъ българската природа, ловния и риболовенъ животъ, като за всѣка помѣстена снимка ще плаща хонораръ. Въ особенъ отдѣлъ списанието ще дава изчерпателни отговори, на всички въпроси, които четцитѣ биха повдигнали.

Списанието ще сътрудничи на ловната организация по достигане цѣлитѣ и задачитѣ на сдруженитѣ ловци.

Абонамента на списанието е: за година 100 лева, за половинъ година 60.

Обяви се приематъ — цѣни на корицитѣ по споразумѣние, на особнитѣ обявни листове по 1.50 лв. на кв. см.

Всичко що се отнася до списанието се изпраща на адресъ: „Ловна Просвѣта“, ул. „Шуменска“ № 4 — Варна.

PE 301

230/57

57

Н. В. Царь Борисъ III
(Първи ловецъ на България).

Д-ръ Цоневъ.

Първият ловец на България.

Съвременният лов нѣма за целъ материяленъ интересъ, нито пъкъ трѣбва да бѣде средство за изстребление на дивеча. За ловеца целта на лова е нравственото, духовно и физическо въздигане на личността. Чрезъ ловния спортъ ние се сближаваме съ природата. Тамъ ние изучаваме битието на всичко живо, обогатяваме нашитѣ познания и съзерцаваме Бога — проявенъ въ живота на всѣка земна тваръ; тамъ намираме възможностъ да подишаме чистъ въздухъ, да раздвижимъ и засилимъ нашитѣ мускули; далечъ отъ суетността на повседневния животъ тамъ ние си отпочиваме и изпитваме най-вишата наслада, съзерцавайки красотитѣ на дивната природа; най-после чрезъ лова ние каляваме нашето тѣло и духъ, като придобиваме ценни качества: храбростъ, самоотверженостъ и вѣрно другарство. Въ това отношение първиятъ нашъ ловецъ — Н. В. Царя — трѣбва да служи за примѣръ на всички ловци.

Всѣки отъ насъ знае, поне отчасти, какви чувства и какви идеи вълнуватъ тоя благороденъ по душа и милостивъ по сърдце гражданинъ и ловецъ — покровителъ на нашата ловна организация.

Безпредѣлно любящъ България, Той не е оставилъ нито единъ нейнъ кътъ необходенъ, не проученъ отъ Него. Презъ време на честитѣ си ловни екскурзии, Той не е пропускалъ нито единъ случай, да не потърси и да не намѣри нѣщо ново изъ българската флора и фауна. Не малко сж събранитѣ отъ Него рѣдки екземпляри животни и растения, които красятъ царския Естествоизпитателенъ музей. За тая целъ Той винаги е вземалъ съ себе си трудолюбивия и високоинтелегентенъ естественикъ — сжщевременно и ловецъ, Дѣлчо Илчевъ. Че ловътъ за Него не е билъ никога целъ, а средство, показватъ случаитѣ, когато Той при вида на бѣгащата сърна, възхищавайки се отъ нейната нѣжностъ и красота, е снемалъ пушката си и е давалъ възможностъ на изплашеното животно да се радва на животъ и свобода.

Тази пролѣтъ, когато природата се събужда за новъ животъ и гората облича нова весела премѣна, Н. В. Царьтъ е пожелалъ да изпита трепетнитѣ преживявания на най-рѣдкия и интересенъ ловъ у насъ — а именно лова на глухаритѣ презъ периода на свадбенитѣ имъ пѣсни. Придруженъ отъ покойния Дѣлчо Илчевъ, отъ стария ловецъ Котевъ и нѣколко още вѣрни другари, Той заминава за Орханийския балканъ, гдето се надѣвалъ да се полюбува на любовната пѣсенъ на царя на ловнитѣ птици — глухара.

Този пътъ, обаче, Той изпита коварството и подлостта на продажни българи, които за срамъ на нашето племе, посѣгнаха на Неговия животъ.

На връщане отъ Балкана, 14 априлий н. г., при единъ завой на шосето Орхание—София, Неговия автомобилъ бива обстрелянъ отъ засада. Отъ първитѣ изстерли бива убитъ ловецъ Котевъ, а шофѣора, смутенъ и зашеметенъ, изпуска кормилото и спира автомобиля. Запазилъ пълно хладнокрѣвие, съ историческата си храбростъ, Царьтъ самъ поема управлението на автомобиля и дава заденъ ходъ, но следъ нѣколко секунди автомобиля се удря въ телеграфенъ стълбъ и се обръща. Всички изкачатъ отъ него и заематъ отбранително положение. Злодейцитѣ продължаватъ стрелбата и настѣпватъ. Виждайки опасността за Царя, незабравимиятъ нашъ другаръ-ловецъ Дѣлчо Илчевъ, излиза напредъ, самоотвержено застава правъ срещу разбойницитѣ и следъ отправения къмъ тѣхъ презрителенъ укоръ: „Мерзавци, защо и на кого стреляте?“, пада мъртавъ, пронизанъ отъ тѣхнитѣ куршуми. Презъ това време Царьтъ е успѣлъ да прибѣгне назадъ, да поеме управлението на идящия отзадъ пѣтнически автомобилъ, да се върне въ Орхание, набързо да организира войнишка команда и на чело на нея да се яви лице срещу лице на тия злодейци. Разбира се, че подлецитѣ сж герои, докато действуватъ изъ засада. Тукъ, обаче, виждатъ, че не сж въ състояние доблестно да се сражаватъ и веднага се обръщатъ въ бѣгство.

Това събитие, което щѣше да има сждбоносни за България послѣствия, ако тия изчадия биха постигнали своята целъ, потресе цѣлия български народъ. Още по-тежко се почувства то отъ тридесетѣ хиляди български ловци, които здраво сж сплотени около своя върховенъ покровителъ Н. В. Царя.

Отправенитѣ отъ покойния Дѣлчо Илчевъ къмъ злодейцитѣ думи, изразиха любовта на народа ни къмъ българския Царъ и възмущението му отъ подлото посегателство върху Него, а самопожертвуванието му, за да спаси първия ловецъ на България, изрази вѣрното другарство, себеотрицанието и храбростта, въ които се възпитаватъ българскитѣ ловци. Щастие е за България, че Царьтъ бѣ спасенъ; велика радостъ за ловцитѣ е, че Той живѣе и за въ бѣдаше ще бѣде първия ловецъ на България — пръвъ по обичъ къмъ нашата страна, пръвъ по високи граждански добродетели и пръвъ въ разбиранията на нашия мъжественъ и прекрасенъ ловенъ спортъ.

ЛОВНА ПРОСВѢТА.

Неоспорима истина е, че ако може да става дума за народностен спортъ, въ пълната и всеобемна смисълъ на това понятие, ловниятъ спортъ държи първо мѣсто въ нашата страна. Че ловниятъ спортъ се корени дълбоко въ народната душа, е ясно отъ много и очевидни доказателства.

Днесъ повече отъ 30,000 български граждани сж сплотени въ една могъща организация, която преследва целитѣ на ловния спортъ. Въ лова намиратъ приятна почивка и полезно развлѣчение не само гражданитѣ, но една значителна частъ отъ българскитѣ ловци сж селяни. До като всички съвременни спортове привличатъ вниманието само на градската младежъ, ловниятъ спортъ е еднакво обичанъ и отъ млади, и отъ стари; наравно отъ граждани и отъ селяни.

Признато е, че посредствомъ спорта се постигатъ голѣми придобивки, както за физическото възпитание, така и за духовното усъвършенствуване на човѣка. А щомъ ловниятъ спортъ е така гостолюбно приетъ въ всички слоеве на народа ни, чрезъ него могатъ да се получатъ голѣми достижения въ областта на физическото закрепване и духовната сила на народа, стига къмъ този спортъ и властъ, и общество да се отнасятъ съ повече грижи и внимание.

За да може ловниятъ спортъ да се прояви, при съвременното развитие на културата, въ цѣлата си пълнота, предполага се, преди всичко, една научно-стопанска дейность по запазване на дивеча — обекта на ловния спортъ. Самитѣ средства за упражняване на ловния спортъ: оръжие, стрелни припаси, ловни кучета, капани, облѣкла и пр., днесъ представляватъ една твърде сложна материя, която сжщо трѣбва да се проучва и следи отъ всѣки ловецъ, желающъ да вкуси само отъ прелес-

титѣ на този висшъ спортъ. Въ вѣкътъ, когато човѣкъ прониква и въ най девственитѣ пазви на природата, когато човѣшкиятъ гений и усилия измѣнятъ на много мѣста лицето на земята, не може да бжде истински ловецъ онзи, който ще гледа на лора съ гледището на първобитния ловецъ, който е ималъ на разположение такова изобилие отъ всѣкакъвъ дивечъ. Докато нашия прадѣдо-ловецъ е познавалъ въ лова само своето свещено право да убива, колкото се може повече дивечъ — източникъ за преживяването му; днешниятъ ловецъ е свелъ това нѣвгашно право до една краткотрайна и периодична възможность, чрезъ преследването и убиването на дивеча, да получи насладитѣ и мъжественитѣ преживявания на спорта, но не и на борбата за съществуване.

Всичко до тукъ изложено задължава съвременния ловецъ да опознае многобройнитѣ отрасли на ловния спортъ, за да може да служи на неговитѣ цели съ повече полза и да извлѣче отъ него лично за себе си повече приятни преживявания, мощъ за тѣлото си, ведрина за своя духъ. *Това ще се постигне по единствения вѣренъ и изпитанъ пътъ — отбрано четиво, което да застъпва многостраннитѣ проявления на ловния спортъ.* Трѣбва да се признае, че единичното наше ловно списание — официаленъ органъ на Ловната организация — е вече недостатъчно да задоволи нуждата отъ четиво, което се чувствува особено много въ срѣдата на младитѣ и по-любопытелни ловци.

Да даде подбрано, разнообразно и зачекваше всичкитѣ проявления на ловния спортъ четиво — това е задачата на „Ловната Просвета“.

Отъ редакционния съветъ.

† Д. Илчевъ.

Бъдащето на птичия свѣтъ.

Между обикновеннитѣ фактори, които оказватъ решително влияние за присѣтствието въ дадено мѣсто на известни видове животни, каквито фактори сж: температурата, въздушното налягане, вѣтъра, височината надъ морското равнище, географската широчина, формата на земната повърхностъ, растителността, влажността на въздуха и почвата, водата и пр.; трѣбва да причислимъ още и човѣка съ неговата култура.

Човѣкътъ, който представлява вѣнеца на земното творение и който стои на най-вишето стъпало на животворната стълба, съ съжаление ний трѣбва да признаемъ, че неговитѣ дѣла, по отношение поддържането на природното равновѣсие, не сж всѣкога благоприятни; той често по най-опасенъ начинъ нарушава това равновѣсие и не рѣдко и въ ущрѣбъ на самото човѣчество. За поддържане на горното, достатъчно е само да споменемъ опустошенията, които човѣкъ е извършилъ въ севернитѣ страни, средъ бѣлитѣ мечки, тюленитѣ, и птицитѣ, а също и съ множество тропически животни и растения. Тия опустошения сж особено страшни, когато човѣкъ използва природнитѣ сили, като свои орждия. Говорейки за човѣка, тукъ трѣбва да подразбираме културния европеецъ, а не дивака, който, като истинско дете на природата, не излиза никога изъ рамкитѣ на тая природа, още повече, че по-голѣмата частъ отъ неговитѣ действия произтичатъ отъ силата на инстинкта. Културниятъ човѣкъ, съ тѣжа трѣбва да признаемъ, е излѣзълъ изъ рамкитѣ на природата и често пжти се явява и неинъ врагъ.

Не му е мѣстото тукъ да изследваме, колко видове животни сж изстребени отъ човѣка, колко видове растения сж изчезнали отъ лицето на земята, благодарение на неговата дейностъ. Нека се опитаме да изложимъ възможнитѣ измѣнения, които предстои да преживѣе птичия свѣтъ въ културнитѣ европейски страни, а следователно и у насъ. Интересни въ случая сж даннитѣ, които ни дава Моравскиятъ орнитологъ Францъ Здобницки за птицитѣ, които мжтатъ въ Моравско, което е равнотилно и за Сръдна Европа и за нашата птича фауна.

За по-прегледно Фр. Здобницки раздѣля из-

куствено птичия свѣтъ на нѣколко групи, споредъ мѣстопребиването имъ. Нека разгледаме накратко всѣка една отъ тия групи.

1. *Високо-планински птици.* Къмъ тия птици у насъ принадлежатъ: балканската завирушка*) — *Accentor alpinus* Bechst., горската бѣбрица — *Anthus trivialis* L., планинския дъждосвирецъ — *Charadrius morinellus* L., както и нѣкой държаци се изключително въ високо-планинскитѣ лесовете кълвачи, кукумявки и дневни хищни птици. Тѣй като природата на високитѣ планини, въобще, не се поддава на измѣнения; то на споменатитѣ видове птици, може да се предскаже още дълги години благоприятни условия за сществуване. Ловецѣтъ и туристатъ винаги ще иматъ възможностъ да наблюдаватъ и слушатъ въ високитѣ планини балканската завирушка и горската бѣбрица, и ако случаятъ ги ошастливи, тѣ могатъ да видятъ по високитѣ гребени и планинския дъждосвирецъ. Най-красивитѣ представители отъ кукумявкиѣ намиратъ убѣжище по високитѣ дървета на обширнитѣ планински лесовете, на каквото гостоприемство се радва и трипръстиятъ кълвачъ — *Picus tridactylus* L., Черниятъ скалистъ орелъ — *Aquila paeyia* Wolf. — тѣзи царствени птици, гордостъ на нашитѣ балкани, може да се считатъ почти изстребени въ планинитѣ на Сръдна Европа.

2. *Птици — обитатели на камениститѣ и пустии пространства изъ сръдно-високитѣ планини.* Въ тая група принадлежатъ главно: сивата бѣлогжжа — *Saxicola oenanthe* L., рждивогушетъ и черногуше ливадарче — *Pratincola rubetra* L. и *Pr. rubicola* L., домашната червеноопашка — *Ruticilla titis* L., а по-нѣкога и скалистия дроздъ — *Monticola saxatilis* L. За тия птици бъдащето е многообещающе, тѣй като мѣстата, които тѣ обитаватъ, навѣрно, по много причини, никога не ще бъдатъ зачекнати отъ културата. Напротивъ, числото на такива скалисти и пустии мѣста се увеличава, още повече, че залѣсяването на тия мѣста е извънредно трудно и мжчно постижимо. Освенъ това нѣкои бивши обитатели

*) Българскитѣ названия на птицитѣ сж взети отъ книгата на д-ръ Е. Клейнъ „Наши птици“ (*Ornis Bulgarica*).

на скалитъ сж избрали други мѣста за поселяване, а именно човѣшкитѣ жилища, които въ известни отношения представляватъ сходство съ скалитѣ. Такавъ примѣръ, ний виждаме у ластовицитѣ и бързолетитѣ — *Cypselus*, които нѣкога сж живѣли въ скалитѣ, както това показватъ и близкитѣ имъ родственици. Сжщо тъй домашната червеноопашка, като че ли се е превърнала въ обитателка на човѣшкитѣ жилища, когато въ сжщото време много отъ нейнитѣ сестри и до день днешенъ продължаватъ да живѣятъ всредъ усамотенитѣ скали и се чувствуватъ тамъ тъй добре, както и тѣзи около жилищата. За забелязване е даже, че въ нѣкой страни сивата бѣлогжзка — тази плашлива обитателка на непосещаемитѣ и отдалечени мѣстности — все повече и повече се приближава къмъ жилищата на хората. Що се отнася до скалистия дроздъ, заради своето своеобразно пѣне, той устрдно се преследва и лови живъ въ западнитѣ европейски държави, когато у насъ той се въди на по-голѣма свобода и спокойствие.

3. *Птици въ високостебленитѣ лесове.* Тукъ се числятъ: дрозда, горскитѣ пѣвци — *Phylloscopus*, горскитѣ синигери, кралчетата — *Regulus*, мухоловкитѣ, чинката — *Fringilla*, еловата кръстосвачка — *Loxia*, кукувицата, дивитѣ гълъби, повечето видове кълвачи, синята гарга, сивата и черна врана, тетрева, лѣщарката, кукумявкитѣ, вечерната вѣтрушка — *Falco vespertinus*, ястреба, мишелова — *Buteo vulgaris* бекаса. Въ планинскитѣ лѣсисти долини се въдятъ много видове хищни птици, най-вече дребни соколи, свраки, полската врана, скорци, щъркели, рибари, които гнѣздятъ изключително въ сѣседство съ блатата. Изобщо взето, за сжществуването и размножаването на нашитѣ пернати обитатели изъ горитѣ се откриватъ благоприятни перспективи.

Но и измежду тия птици сжществува една група насекомоядни птици, които гнѣздятъ изъ дупкитѣ на старитѣ дървета и тѣ сж принудени да търсятъ обширни лѣсове съ стари вѣковни дървета. Не намѣрятъ ли такива глухи и обширни лѣсове, тѣ се задоволяватъ и съ по-рѣдкитѣ и изсѣчени гори, дето има останали незасегнати високи дървета. Въ това отношение най-приспособими къмъ измѣненитѣ условия се явяватъ различнитѣ видове кълвачи. Изобщо, за бждащето на визиранитѣ птици въ нашитѣ лесове, съ засилването на изкуственитѣ сасаждения и ефикасната имъ охрана, могатъ да се направятъ благоприятни предсказания.

4. *Птици въ низкитѣ лесове изъ шубрацитѣ и храсталацитѣ.* Въ тая група се числятъ: славея, червоногушката — *Erithacus rubecula* L., коприварчето — *Sylvia orthocorys* L., троглодитѣ, сивогушката завирушка — *Accentor modularis* L., градинската жълтурка овесарка — *Emberiza*, горската бѣбрица — *Anthus trivialis* L., разнитѣ видове свирачки — *Laniidae* и множество отъ сем. врабчевидни — *Fringilidae*, конопарчета, кадѣнки и пр.

Необходимо е да отбелѣжимъ тукъ, че при това изкуствено подраздѣление, строги рамки за разпространението на отдѣлнитѣ видове не могатъ се постави. Това рѣзко разграничение между изкуствено събранитѣ групи птици е невъзможно и поради обстоятелството, че и въ самата природа обитаемитѣ отъ птицитѣ мѣстности преминаватъ една въ друга. Колкото обезпечено и розово се представлява тамъ бждащето на птицитѣ, които обитаватъ високостебленитѣ лесове, толкова то е лошо за приведената тукъ група. Мѣстата що оби-

таватъ тия групи все повече и повече намаляватъ, особено въ равнинитѣ, дето все по-силно се чувствуватъ нуждата отъ работна земя. За тия птици оставатъ само храсталацитѣ, по-стрѣмнитѣ склонове и край рѣчнитѣ брѣгове — необходимо нуждни за тѣхното укрепване. Улишитѣ и булевардитѣ, съ засаденитѣ свои алеи, сжщо даватъ подслонъ на нѣкой отъ тия птици. Резултатитѣ отъ всички приведени тукъ условия даватъ възможностъ да се заключи следното: 1) бавно изчезване на споменатитѣ птици въ мѣстности, дето сж изсѣчени храсталацитѣ; 2) пропѣждането имъ въ повече гористи мѣстности или въ градоветѣ съ повече градини и алеи; 3) превръщането имъ въ постоянни птици на високостебленитѣ лесове.

5. *Постоянни гости на градинитѣ и градскитѣ насаждения.* Въ тая група влизатъ доброволно преселени видове птици отъ предишнитѣ две групи. Тя се постепенно увеличава, както по число на видоветѣ, тъй и по число на индивидитѣ. Най-обикновенни отъ тая група птици сж: пойния дроздъ, черния косъ, червоногушката, градинското коприварче — *Sylvia hortensis*, овесарката жълтурка — *Emberiza citrinella* L., чинката — *Fringilla*, дебелоклюната черешарка — *Coccothraustes vulgaris* Pall., градинския пресмѣхульникъ — *Hypolais philomela* L.

6. *Птици по полята и ливадитѣ.* Полскитѣ птици като: чучулигитѣ, яребицитѣ и полскитѣ врабци, могатъ да разчитатъ относително на добри условия за сжществуване. Ливадитѣ и полята съ зърнени посѣви постоянно, макаръ и бавно, се увеличаватъ. При все това, известно е, че у насъ, въ България, на много мѣста се оплакватъ за намаляването или сѣвършенното изчезване на яребицитѣ*) и пѣпѣдѣцитѣ. Това се дължи отъ една страна на непрестанното имъ и безмилостно преследване, а отъ друга, и специално за пѣпѣдѣка, на унищожаването на храсталацитѣ въ полетата — естественитѣ тѣхни убѣжища, и на намаляване на тревиститѣ площи въ тия полета. А съ това се намаляватъ и условията за размножаването на насѣкомитѣ — главната храна на пѣпѣдѣцитѣ. Че пѣпѣдѣка прѣимушество е насѣкомоядна птица свидетелствува и обстоятелството, че той е прелетна птица.

Ливадната бѣбрица — *Anthus pratensis* L., ливадния дърдавецъ — *Crex pratensis* Bechst., сивата овесарка — *Emberiza calandra* L., могатъ да се смѣтатъ като истински ливадни птици, които предпочитатъ особено влажнитѣ ливади. Съ постепенното пресушаване и превръщане на тия ливади въ угари, за тия птици, макаръ и бавно, се намаляватъ сгоднитѣ условия за сжществуване. Но тъй като тия промѣни ставатъ бавно, то споменатитѣ ливадни птици иматъ достатъчно време да се приспособятъ къмъ други подходящи мѣстности и при своето пролѣтно прелетяване да се насочатъ въ такива мѣстности, които сж по-удобни за тѣхната прехрана и размножаване.

7. *Блатни и брѣгово-рѣчни птици.* За тия птици като: бекаситѣ, трѣстиковата овесарка, малкия и алпийски брѣгобѣгачъ — *Tringa minuta* Loist. и *Tr. alpina* L., водобѣгачитѣ — *Totanus*, воднитѣ кокошки и др., родната имъ почва, като че ли постоянно се стѣснява и чезне изъ подъ краката имъ. Съ систематичното регулиране на рѣкитѣ, което се върши въ всички по-напреднали страни, се стѣсня-

*) Б. Р. Силното намаление на яребицитѣ у насъ презъ годинитѣ следъ войната, се дължи на епидемия — кокоша холера.

ватъ все повече и повече областитѣ, които се заливатъ отъ тия рѣки — естественигѣ и любими свѣрталища на блатнитѣ птици. По тоя начинъ ний виждаме печалната действителностъ, какво за тия птици, които ний вече по-рѣдко срещаме, постепенно и сигурно се намаляватъ предишнитѣ тѣхни убѣжище. Колко време ще продължи това — неизвестно!.. Но изглежда, че когато и да е меланхоличния гласъ на обикновения и алпийски брѣгобѣгачъ, ще се замѣни отъ пѣненето на чучулигата; вмѣсто калугерицата и чайкитѣ ний ще слушаме викътъ на яребицитѣ; вмѣсто пѣненето на трѣстиковитѣ пѣвци, ще се разнася това на пъпѣдцитѣ и пр.

7. *Водни птици.* Тукъ спадатъ птицитѣ на планинскитѣ потоци, на малкитѣ и голѣми плавателни рѣки. Сжществуването на тия птици не зависи отъ сждбата на блатата, а отъ присжтствието на водни пространства. Напр. водния скорецъ — гурльо — *Cinclus aquaticus* L., крайбрѣжната ластовица, рибарчето — *Alcedo hispidi*, патицитѣ и воднитѣ кокошки, сж истински водни птици. Спокойствието на тия обитатели на рѣчнитѣ корита се нарушава, макаръ и периодически, презъ време регулирането на рѣкитѣ. Отъ друга страна фабрицитѣ, построени край тия рѣки, тровятъ тѣхнитѣ води. Но тия неприятности биха могли да се понесатъ отъ воднитѣ птици, ако къмъ тѣхъ не се прибавя безпокойствието причинено отъ непрестанното увеличаване на населенитѣ пунктове край рѣчнитѣ брѣгове, както и отъ постоянното увеличаване числото на плавателнитѣ сждове по тия рѣки. Въ тия случаи, човѣкъ съ своитѣ културни мѣроприятия лишава природата отъ нейната първоначална прелестъ — отъ нейната природна девственостъ. А тъй като за воднитѣ птици приспособяването имъ къмъ други мѣстности е трудно или съвсемъ невъзможно, то тѣхъ ги очаква едно чувствително намаляване на числото имъ, събирането и съсредочаването имъ отъ друга страна въ по-удобни водни басейни.

9. Що се отнася до птицитѣ живущи въ гра-

доветѣ и селата, за тѣхъ могатъ да се очакватъ само благоприятни перспективи. Числото имъ се е увеличавало въ миналото, увеличава се сега и ще се увеличава въ бъдаще. Както се спомена и преди, по-голѣмата частъ отъ тия птици водятъ свойто произхождение отъ птици живущи въ каменисти мѣстности и отъ такива, които мжтатъ въ дупки, използвайки за целта земнитѣ и тия въ камѣнитѣ вдлбнатини. Отъ тия птици най-известни сж: червеногушката — *Frithacus*, врабцитѣ, ластовицитѣ, черния бързолетъ — *C. arvensis*, гаргитѣ, кукумявката (забулена сова) — *Strix flammea* и пр. Кукумявкитѣ и гаргитѣ обитаватъ, както се знае, напуснатитѣ и необитаеми жилища и изчезне ли тоя имъ подслонъ тѣ се преселватъ въ други жилища: скали, дървета или здания.

Отъ тъй бѣгло и непълно нахвърленитѣ примери и отъ всичко споменато до тукъ за сждбата на нашия птичи миръ, може да се направи следното заключение, изказано отъ моравския орнитологъ Фр. Здобницки:

1. Констатиране тенденция къмъ намаляване числото на видоветѣ и индивидитѣ у птичето царство.

2. Приспособяването на птицитѣ къмъ други сходни мѣста за обитаване.

3. Концентриране на известни видове птици, които ги грози изчезване, въ не много отдѣлни пунктове.

4. Особено нарастване числото на птицитѣ въ изкуственитѣ насаждения и около човѣшкитѣ жилища.

Що се отнася за сждбата на всѣки отдѣленъ видъ птица, то колкото тя е надарена повече съ способности къмъ приспособяване, толкова повече ще може да разчита на по-дълго сжществуване. За това, разбира се, не сж необходими само известни физически свойства, но и развити умствени способности. А тъй като птицитѣ въ умствено отношение стоятъ високо всредъ другитѣ животни, то тѣ иматъ повече шансъ за своето съхранение.

ДѢЛЧО С. ИЛЧЕВЪ.

(29. V. 1885 г.—14. IV. 1925 г.).

Нападението, което умопомрачени българи извършиха срещу Негово Величество Царя, на 14 априлий т. г. въ Арабаконашкия проходъ, отне преждевременно единъ скжпъ за младата българска наука, а особенно цененъ за ловната ни книжина, животъ — *Дѣлчо С. Илчевъ* — Началникъ на ентомологичната станция при научнитѣ институти на Царя, редовенъ сътрудникъ на сп. „Ловецъ“ и единъ отъ инциаторитѣ за основаване на „Ловна Просвѣта“.

Читателитѣ на списанието, въ този брой, ще намѣрятъ последния книжовенъ трудъ на голѣмия покойникъ и сами ще преценятъ, какво бѣ неговото значение; но тука ще цитираме мнението на г. Пенчо Дрѣнски за научнитѣ работи на Илчева: „Живата и искренна мисль на изследователя се изрази не само въ научнитѣ работи на Дѣлчо Илчевъ, но още по-увлѣкателно, вънъ отъ рамкитѣ на стеснителната ученостъ, излагаше своитѣ мисли въ популярни статии, гдето съ рѣдѣкъ стилъ съпоставяше и съгласуваше дѣлбокото си и искренно чувство. Въ тѣзи статии покойникътъ си спечели името на истински популяризаторъ“.

Голѣмъ дѣлъ отъ своята чисто научна дейностъ е посвѣтилъ на биологията на насѣкомитѣ и приложни ентомологични въпроси. Повече отъ 35 научни трудове сж излѣзли отъ неговото перо по тѣзи въпроси, но освенъ това, въ последнитѣ годишнини на списание „Ловецъ“, той помѣсти редица свои статии за животнитѣ, които дадоха на списанието най-доброто четиво, което можеше да интересува любознателния ловецъ. Обладаващъ голѣми познания по естественигѣ науки и особна любовь къмъ популярното разпространение на научнитѣ знания, Илчевъ съ искренна радостъ посрещна идеята за едно ново ловно списание, чиято задача, именно, се поставяше: да се популяризиратъ научнитѣ познания за животнитѣ и природата между ловцитѣ и да се възбуди тѣхния интересъ къмъ намиране умствена и духовна храна въ ловния спортъ. Новото списание, чийто първи брой той очакваше съ най-голѣмо нетѣрпение, за нещастие бѣ изпреварено отъ неговата юнашка смъртъ, като вѣренъ стражъ на нашия обичанъ Царъ,

Покрай голѣмитѣ си заслуги къмъ науката,

къмъ нашата бѣдна ловна книжнина, Дѣлчо Илчевъ съ своето самопожертвуване и съ своята смъртъ спаси България отъ междусобици, кръвопролития и нова робия. Той спаси Нашия Царъ на два пѣти: еднажъ геройски бранейки живота му срещу разбойниците на Арабаконакъ и втори пѣтъ — вече като трупъ, когато неговото опѣло задържа Негово Величество Царя, за да закѣснѣе за грозния атентатъ въ черквата св. Недѣля.

И ето защо всѣки читателъ ще се интересува да знае нѣщо повече за Дѣлчо Илчевъ. Въмѣсто да пишемъ биографията му, ние даваме мѣсто на неговата автобиография, която близкитѣ на покойния намѣрили между книгата му.

АУТОБИОГРАФИЯ НА ДѢЛЧО С. ИЛЧЕВЪ.

Роденъ на 29 априлъ 1885 год. въ гр. Панагюрище. Детинството и първитѣ две отдѣления отъ първоначалното си образование прекарахъ въ родния си градъ.

Въ 1894 г. се преселихъ заедно съ родителитѣ си въ ст. София, кждето довършихъ първоначалното си образование и постѣпихъ въ гимназията.

Голѣмо влечение къмъ природата и нейнитѣ тайни имахъ още отъ детинство.

Любовта ми къмъ екскурзиитѣ отъ день на день растѣше. Обаче моята бждаща професия, като естествоуменникъ, азъ си опредѣлихъ като ученикъ отъ V класъ въ I-та Соф. гимназия и то подъ влиянието на собственото ми влечение къмъ природнитѣ науки, както и подъ влиянието на моя строгъ, но високоуважаванъ отъ менъ учителъ по естествена история Вл. Дяковичъ. Срѣдното си образование (реаленъ отдѣлъ) завършихъ презъ м. юний 1904 г., която година съвпада съ 25 годишния юбилей на I-та Софийска мжжка гимназия.

Въ последнитѣ две години въ гимназията особено влечение ме бѣ обзело къмъ изкуство то, най-вече, къмъ скулптурата.

На 1 октомврий 1904 г. се записахъ за студентъ въ физ. математ. факултетъ на Соф. Университетъ, въ отдѣла „Природни науки“.

Първитѣ 2 години отъ моето студентство въ университета прекарахъ въ изучаване съ еднакво усилие всички клонове на естествознанието. Това послужи и за ориентировка на моето бждаще отдаване на зоологията и специално къмъ ентомологията.

Въ началото на 1907 год. бѣхъ поканенъ отъ моя приятелъ Д-ръ Ив. Бурешъ, тогава колега въ Университета, за неговъ помощникъ въ откритата преди две години и уреждана отъ него Царска Ентомологическа станция въ зоологическата градина.

На 10 мартъ 1907 г. бѣхъ представенъ на Негово Величество Царя въ самата станция. Неизгладими и сега оставатъ у менъ първитѣ впечатления,

що добихъ отъ тая ми среща съ Държавния ни Глава. Силно изненаданъ останахъ отъ обширнитѣ и основни познания на Върховния ни вождъ къмъ природнитѣ науки.

Въ тая царска ентомологическа станция, благодарение на богатата литература и обширни колекции, съ които разполага, имаше всички условия за работа.

За моето увлечение къмъ ентомологията дължа най-много на моя другаръ отъ детинство, съученикъ и колега въ Университета, Д-ръ Ив. Бурешъ, който, съ собственото си усърдие къмъ изучаването на ентомологията, поощряваше и околнитѣ.

Новооснованата отъ Негово Величество ентомологична станция бѣ си поставила хубавата цѣль да проучи въ ентомологично отношение както царството, тъй и цѣлия балкански полуостровъ съ огледъ на съсѣднитѣ му земи.

Покрай общитѣ екскурзии, предприети съ шефа на ентомолог. станция Д-ръ Ив. Бурешъ, изъ различнитѣ крайща на царството, самъ азъ направихъ многобройни екскурзии до Ихтиманското Средногорие (гара Стамболово) и Централна Ср. Гора (гр. Панагюрище и Копривщица).

Презъ 1909 и 1910 г. екскурзирахъ 3 пѣти до Кюстендилъ, Хисара и Осоговската планина.

Една друга екскурзия направихъ до Чамъ Кория и в. Мусалла. А презъ м. юлий 1909 г. посетихъ Родопитѣ съ маршрутъ Станимъка, Бачково, Хвойна, Чепеларе, Бѣла Черква.

Въ началото на м. септемврий 1909 г. бѣхъ изпратенъ отъ Н. Величество презъ Цариградъ за Принцовитѣ о-ви (9.—12. IX.) и Азиатския Олимпъ, въ подножието на които е разположенъ гр. Бруса, за събиране пеперуденъ материалъ (14—16. IX.).

Въ 1910 год., края на м. августъ, посетихъ съ Д-ръ Ив. Бурешъ гр. Фиуме и Далмация (Зора, Гравоза, о-въ Лакрома), кждето намѣрихъме *Char. jasius* 25. VII.—3. IX.

Презъ м. априлъ 1911 г. посѣтихъ столицата на Гърция — Атина, кждето екскурзирахъ до мраморнитѣ кариери на пл. Пентеликонъ и до Амарузионъ и Кифизия, както и до гр. В оло въ едноименното му пристанище (10—18. IV.).

Началото на моята преподавателска дейность е 1 октомврий 1908 г., когато бѣхъ назначенъ за учителъ-стажантъ въ II-та Соф. мжжка гимназия.

На 29 октомврий 1910 г., като учителъ въ VI Соф. мжжка прогимназия издържахъ и държавния си изпитъ и на 1 февруарий 1911 год. бѣхъ повишенъ въ V-класенъ редовенъ гимназиал. учителъ.

Като такъвъ, останахъ въ прогимназията до 25 септемврий с. г., въ който день постѣпихъ въ школата за запасни подпоручици въ с. Княжево, за да отбия войската си повинность.

На 25 юлий 1912 г. бѣхъ произведенъ въ чинъ „офицерски кандидатъ“ и изпратенъ въ 8 п. приморски на Н. Ц. В. Кн. Мария Луиза полкъ въ гр. Варна, за да доизслужи задължителния срокъ на службата си — 25 септемврий с. г. Като взводенъ командиръ на IV-и взводъ, 3-а рота, участвахъ въ Шуменскитѣ маневри отъ 3 до 9 септемврий. Общата мобилизация на войскитѣ ни на 17 септем. 1912 год. и обявяването на балканската освободителна война, 5. X., ме завари въ казармата.

Все като взводенъ командиръ въ тая война участвахъ въ сраженията за Лозенъ-градъ (при Селиолу — 9 октомврий) и Люле-Бургасъ (при с. Кара-Агачъ — 16 октомврий). Въ това последно сражение бѣхъ раненъ въ дѣсния кракъ (писано на 25. XII. 1912 г.).

Раната на крака ми бързо зарастна, и азъ на 1 януари 1913 год. се опжихъ обратно за Чатал-жанскитѣ позиции.

При подновяване на военнитѣ действия, на 21 януарий, до 1 мартъ взехъ участие съ полка ни.

На 24 априлий с. г. Д-ръ Ив. Бурешъ предпри една научна екскурзия въ новитѣ земи, главно източно отъ граничната линия Мидия — Еносъ. По тоя случай, по настояването на Д-ръ Ив. Бурешъ, бѣхъ командированъ къмъ свитата на Главномандующия, за да взема участие въ проектираната екскурзия. Въпросната екскурзия даде богати материали.

Въ съюзнишката война прѣзъ юний и юлий

1913 г., като подпоручикъ и взводенъ командиръ, взехъ участие въ боеветѣ при Злетово, Кочани, Калиманица.

За участието ми, като офицеръ кандидатъ, въ I-та война бѣхъ награденъ съ „войнишкия сребренъ кръстъ за храбростъ“, IV степенъ.

А за участието ми като подпоручикъ въ съюзнишката война — съ офицерски кръстъ „за храбростъ“ IV ст.

Презъ мирния двегодишенъ периодъ отъ IX 1913 до IX 1915 год., за да остана да работя въ тѣй приветливата Ентомологическа станция, съгласихъ се да учителствувамъ съ прогимназиална заплата въ IV-та Соф. м. прогимназия „Кн. Борисъ Търновски“.

Отъ 23—27 юний 1914 г. участвахъ въ научната екскурзия, предприета отъ Н. В. Царя, до Пиринъ-планина. Презъ юлий с. год. екскурзирахъ изъ новитѣ земи: Софлу, Деде-Агачъ, Макри, Марония, Скеча.

Въ началото на м. априлъ 1915 г. участвахъ въ научни екскурзии изъ новитѣ земи, предприети отъ Н. Ц. В. Князь Кирилъ.

Сега, всредъ всеобщия пожаръ, що тормози Европа отъ 1 година насамъ, България съ пушка ще настои за осъществяване на националното си обединение.

Утре 19. IX. 1915 г., като взводенъ командиръ въ 8 р. 41 п. полкъ, потеглямъ за сръбската граница. „Съ нами Богъ“.

Р. Поповъ.

ПЕЩЕРНАТА МЕЧКА (URSUS SPELACUS).

Вѣроятно мнозина отъ читателитѣ знаятъ, че историческата геология има за задача да проучи какъ е вървѣло развитието на земната кора, както и живота върху нея, които не винаги сж били такива, каквито ги виждаме днесъ. На мѣстото на днешнитѣ континенти нѣкога сж съществували пространни морета и океани, а голѣма частъ отъ съществуващитѣ днесъ такива, заематъ мѣсто на нѣкогашни континенти. Наредъ съ промѣнитѣ, които сж ставали въ разпредѣлението на сушата и водата, вървѣла е промѣната на климата, а заедно съ това ставала е промѣна въ характера на флората и фауната. Ние нѣма да застъгаме тукъ събитията, ставали въ историята на земята презъ разнитѣ геологически епохи, за цото бихме отишли много далечъ. Ще се спремъ само съ нѣколко думи върху най-младата геологическа епоха, наречена четвъртична (кватернерна), презъ която съществуването на човѣка е вънъ отъ всѣко съмнение. Тази епоха, която отъ своя страна се дѣли на дилувиална или постплиоценова (Diluvium, Post-pliocæn) и алувиална или холоценова (Alluvium, Holocæn) се характеризира съ важни климатични промѣни. Презъ дилувиалната епоха, изобщо, температурата е била ниска. Много отъ високитѣ планини, както и частъ отъ северна Европа, сж били покрити съ ледове, които продължаватъ да съществуватъ въ продължение на нѣколко хилядолѣтия. Съобразно тия промѣни характера на флората значително се измѣня. Много отъ животнитѣ, които сж съществували презъ третичната епоха измиратъ, а на тѣхно мѣсто се появяватъ нови видове. По такъвъ начинъ дилувиалната епоха се характеризира не само съ студенъ и суровъ климатъ, който е господствувалъ то-

гава, но и съ появата на нови грамадни тревопасни и плътоядни животни, като напр. носорога (*Rhinoceros thychorhinus*), мамута (*Elephas primigenius*), гигантския елень (*Megaceros hibernicus*), северния елень (*Cervus tarandus*), прадѣда на говедото (*Bos primigenius*), пещерния лъвъ (*Felis spelaca*), пещерната хиена (*Hyæna spelaca*), пещерната мечка (*Ursus spelacus*) и много други. Следъ дилувиалната епоха, настъпва алувиалната или съвременната, презъ която суровиятъ и студенъ климатъ се замѣня съ умѣренъ, какъвто имаме днесъ. Тази промѣна въ климата, която е настъпвала бавно, предизвиква промѣна сжщо и въ характера на фауната. Известни видове се приспособяватъ къмъ новитѣ условия, други емигриратъ или къмъ северъ, или се изтеглятъ по високитѣ планински области, трета частъ, обаче, измира. Въ това число влиза и пещерната мечка. (Обр. 1.)

Между дилувиалнитѣ животни нито едно не е оставило толкова многобройни останки, както последната; фактъ който красноречиво говори за нейното широко разпространение. Тя е живѣла въ пещеритѣ на Сибиръ и цѣла Европа, предпочитайки тия отъ тѣхъ, които се намиратъ въ планинскитѣ области, високо надъ морското равнище. Въ такива пещери нейнитѣ останки се намиратъ въ изумително голѣмо количество. Така напр. професоръ Фраасъ е изкопалъ въ една пещера на протежение само нѣколко квадратни метра, повече отъ 400 екземпляра. Въ наноситѣ (алувиалнитѣ образвания) напротивъ, останкитѣ се срещатъ много рѣдко. Всичко това ясно говори за характера на този представителъ на стѣпалоходнитѣ животни, който, подобно на съвременната сива мечка (*Ursus*

arctos), е предпочиталъ планинскитѣ области, особено ако тѣ изобилствуватъ съ пещери.

Кога пещерната мечка се появява на земята? Споредъ Dupont и Rign li нейното появяване трѣбва да се отнесе преди настѣпването на дилувиалната епоха, тъй като на много мѣста нейнитѣ останки сж открити въ пластовеѣ на горния плиоценъ (края на третичната епоха). Преди настѣпването на съвременната (алувиалната) епоха, пещерната мечка измира, по този начинъ останките ѣ ставатъ характерни за дилувиалната епоха.

Презъ последната епоха, както споменахме по-горе, чловѣкъ е вече сжществувалъ, обаче той се е намиралъ въ много низка степенъ въ културно отношение. Непознавайки металитѣ, нуждитѣ си за борба и защита оржжия той е правилъ изключително отъ камѣкъ и кремѣкъ.

Обр. 1.

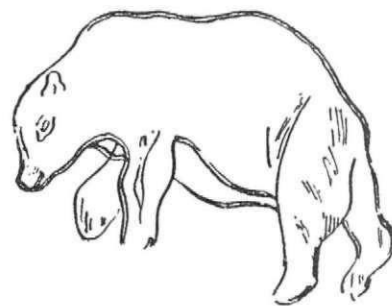
Отъ друга страна, като не е умѣялъ да си строи жилища, нашиятъ прадѣдъ е дирѣлъ подслонъ въ пещеритѣ, отъ които съ еднакво право сж се ползували и пещернитѣ мечки. Ясно става, че жестока борба ще се е водѣла, за да бжде дадена пещера завладѣна било отъ единия, било отъ другия, въ която борба естествено победата ще е била на страната на по-силния. Изненадващъ отъ пещерната мечка, както и отъ други плѣтоядни животни, въ първо време предисторическиятъ човѣкъ е употребявалъ за оржжие камѣка или грубото неодѣлано дърво, каквото на всѣка стѣпка е можелъ да намери (Обр. 2.). Тия две най-примитивни оржжия не винаги сж можели да осигурятъ борбата му и естествено лесно е ставалъ жертва на кръвожаднитѣ и силни животни. Тази неравна борба го заставя да открие и постепенно да усвършенствува оржжието. Почва да си приготвя стрели, копия, бойна брадва, прашки и др. оржжия, които ние въ изобилие намираме въ тѣзи пещери, въ които предисторическиятъ човѣкъ презъ дилувиалната епоха е обитавалъ. Че този човѣкъ е билъ въ близко съжителство съ пещерната мечка, показватъ не само многобройнитѣ разчупени кости

и лобове отъ убити мечки, но и рисункитѣ на мечки, които се срещатъ по стѣнитѣ на пещеритѣ или като гравюри върху костени пластинки или

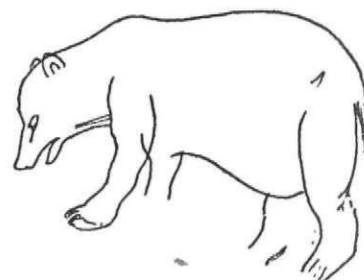

Обр. 2.

каменни плочки. Такава една гравюра, представляваща пещерна мечка, ни показва обр. 3. Наредъ съ образитѣ на пещерна мечка се срещатъ такива

Обр. 3. (а)

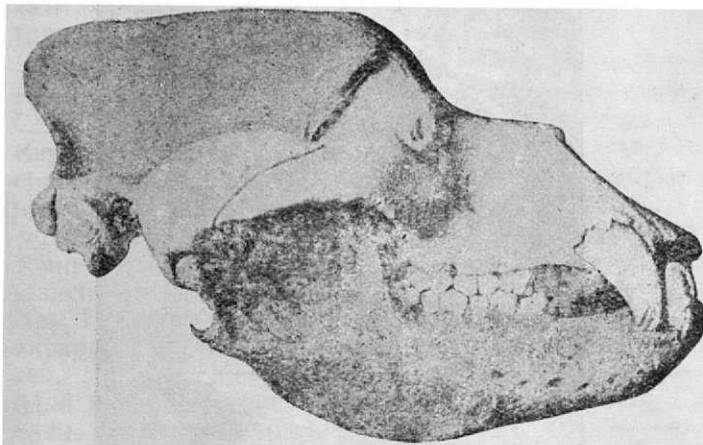

Обр. 3. (б)

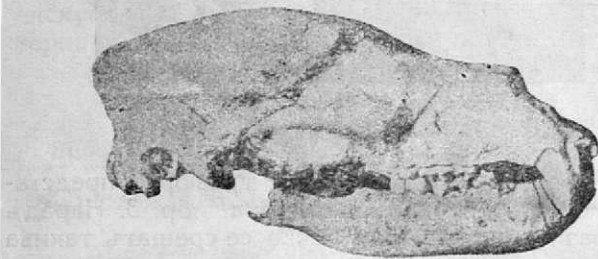
на дивѣ конь, северенъ еленъ, мамутъ, бизонъ и пр. животни, които пещерниятъ човѣкъ, като ловецъ, е убивалъ. Всички тия художествени произведения на дилувиалния човѣкъ очудватъ съ точното схващане на природата.

Пещерната мечка по ръстъ е надминавала се-

верната бѣла мечка, а била е почти два пѣти по-голъма отъ днешната сива мечка, която обитава на много мѣста у насъ. Много отъ намѣренитѣ фосилни черепи иматъ дължина повече отъ $\frac{1}{2}$ м. На обр. 4 а и б даваме за сравнение черепа на пещерната и на живящата сива мечка, дето ясно личи, въ какво съотношение стои единиятъ къмъ другия.

Обр. 4 (а). Черепъ на пещерна мечка.

Обр. 4. (б). Черепъ на сива мечка

Устройството на жбната система у пещерната мечка е такава, че лесно може да се извади заключение, какво тя е била всеядно животно, обаче давала е предпочитание на месната храна.

Въ България, ако сѣдимъ отъ добититѣ до сега резултати, пещерната мечка е била много разпространена. Останки отъ нея сѣ намѣрени въ нѣколко вече пещери при Сливенъ, Дръновския мѣнастиръ, Търново, с. Бѣляковецъ (Търновско), с. Гложене (Тетевенско), с. Голѣма Желѣзна (Троянско) и др.

Карлъ Шкорпилъ.

Врѣхъ Джанаваръ (Самодивецъ).

Авренската планина изпълва пространството между Султанларското поле, долината на Девненскитѣ езера (горното Гебеджанско и долно Варненско), морето и долината на р. Тича (Камчия). Най-високата и надморска точка (360 м.) се намира на върха Черенъ-връхъ (Кара-тепе) надъ с. Здравецъ (Аканджий).

Отъ Черния връхъ се протека къмъ изтокъ водораздѣленъ гребенъ между р. Тича и Девненскитѣ езера, който се свършва до носа Галата. Гребенътъ е разбразденъ отъ северната си страна къмъ Варненското езеро, съ многобройни долове, между които се издигатъ редъ планински рѣтове, които обраснали съ гора и прошарени съ ниви,

Най-многобройни останки до сега сѣ намѣрени въ пещерата „Моровица“ при с. Гложене. Въ дѣното на тази пещера, която има дълбочина повече отъ 200 метра, се откриха презъ 1912 г. множество скелети отъ пещерна мечка и хиена, които скелети лежатъ почти единъ върху другъ. Известно е, че много животни, когато дойдатъ до преклонена възраст или сѣ болни, дирятъ затѣнтени, уединени мѣста, дето тѣ завършватъ своя животъ. Нѣщо подобно представя дѣното на пещерата Моровица. Възротно престарѣлитѣ и болни мечки, водени отъ горния инстинктъ, сѣ отивали въ дѣното на пещерата, за да дочакатъ края на своя животъ. Следъ смъртта имъ тѣхното месо е било изядано както отъ живитѣ мечки, тѣй и отъ хиенитѣ. Коститѣ на пещерната мечка въ нѣкой случай лежатъ дълбоко затрупани отъ пещерната глина, въ други, както това имаме случай да констатираме въ „Малката (Тонювата) пещера“ при Търново и въ пещерата Моровица, лежатъ на много мѣста на самата повърхностъ, тамъ дето по една или друга причина, образуването на пещерна глина е слабо или невъзможно.

За проучване характера на фауната презъ геологическитѣ епохи, всѣки би могълъ да допринесе нѣщо, стига за това да съществува що годе интересъ. Въ това отношение съзнателниятъ ловецъ би могълъ да стори много нѣщо. Не рѣдко ловецътъ, преследвайки дивеча случайно се натъква на пещера, въ която дори е възможно животното, което той приследва, да е намѣрило убежище. Посетите ли такава една пещера, не забравяйте, че хилядолѣтия тя е служила за скривалище на диви животни. Не рѣдко ще попаднете на вкаменени вече кости отъ такива животни. Не ги изоставяйте, не ги трошете. Приберете тази находка, като не забравяте, че въ много случаи тя може да има много по-голъма стойностъ за науката, отколкото кожата или месото на убития ловецъ.

По такъвъ начинъ всѣка една ловна организация, съставена отъ интелигентни членове, би могла да си нареди сбирка или малки музеи, отъ останкитѣ на оня дивечъ, който вече е измрѣлъ и е служилъ за храна на нашия прадѣдъ-ловецъ. Тия малки сбирки отъ кости, жѣби, рога и пр. ще бждатъ, кога да е, използвани за българската наука. А заслугата на ловцитѣ въ такъвъ случай, като членове на културна организация, ще бжде безспорно много по-голъма.

представляватъ очарователна гледка отъ града, надъ синкавата площ на езерото.

Най-забележителниятъ отъ тѣзи рѣтове, по положението и по историческитѣ си паметници, е този, който се издига на югозападъ отъ гр. Варна, между доловетѣ Пейнерджикъ и Сесъ-сѣвмесъ, и е нареченъ *Джанаваръ*. Този рѣтъ се отдѣля отъ водораздѣлния гребенъ отъ Вълчи-връхъ (Куртъ-тепе) на югъ надъ Гюндюзъ-чешме, прочутъ съ смѣлата атака на 6000 руски войници противъ турското надмощие отъ повече отъ 30,000 души, разположени на Вълчи-връхъ подъ началството на Омеръ Врионе, презъ м-цъ септемврий 1828 г.

На подножието на в. Джанаваръ, край Вар-

ненското езеро, се намиратъ следи отъ най-старото историческо селище въ околността на Варна, по старо отъ старата търговска колония Одессосъ (сегашна Варна). Това селище е принадлежало на тракийското племе, което се явява пръвъ исторически елементъ, заселенъ въ тѣзи страни. Такива тракийски селища се срещатъ често въ крайморските страни на Балканския полуостровъ и винаги до старитѣ търговски крайморски колонии. Какво е било названието на това селище, неможе да се каже съ пълна положителностъ, защото не сж запазени никакви исторически сведения.

Византийскитѣ лѣтописци Никифоръ и Теофанъ разказватъ, че българитѣ стигнали въ 678 год. до „Варна близо до Одесусъ“ и тукъ за първи пътъ срещаме името „Варна“, а византийскитѣ писателъ Кодринъ, въ своята история, говори, че българитѣ се разположили на лагеръ при Варна въ госталаци и планини. Византийскитѣ императоръ Константинъ Багренородни пише (ок. 930 г.), че рускитѣ търговци, отивайки за Цариградъ, минавали презъ рѣкитѣ Варна и Дицина (Тичина, Тича, Камчия). Отъ тука е ясно, че първоначално името Варна означавало рѣката, която съединявала езерото съ морето и, вѣроятно, така се е наричало и самото езеро. Старитѣ градове носятъ често название на рѣката, до която тѣ сж били разположени; затова може да се предположи, че старото тракийско селище подъ Джанаваръ-тепе е носило названието „Варна“ (Варнасъ).

Тракийскитѣ названия на рѣки често иматъ окончание на „асъ“, затова и названието Варнасъ може да се приеме за тракийско.

На самия връхъ Джанаваръ е било светилище на старитѣ тракийци, което се доказва отъ находитѣ на мраморни плочки съ релефи на тѣй нареченитѣ „тракийски конници“, споредъ тракийцитѣ, на които безъ съмнение принадлежатъ тѣзи паметници; намѣрени сж сжщо и други образи.

„Тракийски конници“ се срещатъ на много мѣста на Балканския полуостровъ и представляватъ тракийски богове и герои. Тѣ сж били подарявани на старитѣ тракийски светилища, както сега се подаряватъ икони въ християнскитѣ църкви. Най-много се изобразяватъ конниците въ видъ на ловецъ, затова можемъ да ги сметнемъ за най-стари ловджийски паметници.

Конникътъ, изобразенъ на плочката, язди или скача на дѣсно, много рѣдко на лѣво. Облѣченъ е обикновено съ кжса куртка и македонска мантия (хламида) развѣена следъ него, често е и съ ловджийски ботуши, рѣдко бива изобразенъ голъ. Въ дѣсната си, на горѣ вдигната, ржка държи въру животното (въ повечето случаи глганъ — рѣдко елень, лъвъ, сърна, заякъ), което се явява подъ коня, обикновено преследвано и нападнато отъ вѣрния другаръ на ловеца — кучето.

Интересна е плочката, съ доста изтритъ релефъ, намѣрена на Джанаваръ тепе. Върху плочката е изобразено божество стоящо право, съ кошница на главата; въ лѣвата си ржка склонена на лѣво държи жертвена паница, а въ дѣсната — кратко копие. Отъ лѣвата страна личи олтаръ, а отъ дѣсната — куче.

Християнството е заловило своитѣ корени още въ първото време следъ Христа. Известно е, че апостолъ Св. Андрей, при обиколката си около Черно море, е посетилъ и балканското черноморско крайбрѣжие, а особено северната му частъ.

Съгласно едно мнение, манастирътъ Св. Троица (Аладжа манастиръ) е билъ прибрѣжище на апостола Св. Андрей. По пътѣ си за Тракия Св. Андрей е тръгналъ по черноморското крайбрѣжие и посетилъ гръцкитѣ колонии отъ Олбия, въ Южна Русия, до Месемврия и още тогава е паднало първото семе отъ новата вѣра въ крайбрѣжието и въ гр. Варна.

Интересно е, че чрезъ крайчерноморскитѣ колонии сж проникнали въ Балканския полуостровъ по старитѣ и далѣчни култури, за което свидетелствуватъ, напримѣръ, находитѣ на египетскитѣ паметници; въ Варненския музей се съхраняватъ две египетски статуйки, едната на бога Озирисъ. Почитанието на египетскитѣ богове въ нашето крайбрѣжие е било пренесено чрезъ търговскитѣ сношения съ градъ Александрия въ Египетъ. Богъ Саралисъ, напр., е изобразенъ и върху монетитѣ на черноморскитѣ колонии.

Първитѣ християни, обаче, въ първото време на християнството, сж били принудени да се скриватъ въ скривалищата, въ видъ на тъмни пещери, въ скалиститѣ и гористи долини въ крайбрѣжието. Такова скривалище се е запазило въ околността на гр. Варна до манастиря Св. Троица (Аладжа манастиръ), подъ името „Тъмната пещера“ (Каранаклъ-маара). Други скривалища сж биле въ видъ на подземия — катакомби, до самия градъ. Отъ това време има много мъченици отъ крайбрѣжитѣ страни, особено отъ гр. Кюстенджа; въ Варненския музей се съхранява единъ надписъ, въ който се говори за мъчението на свещеника Аврелиана отъ Добруджа.

Християнската вѣра възтържествува съ даване законнитѣ ѝ права отъ императора Константина Велики (306—337 г. сл. Хр.).

Постройката на многото великолеппи и голѣми църкви въ крайбрѣжието показва, че християнството е било вече извънредно много разпространено и че още много по-рано е заловило дълбоки корени въ тѣзи страни. Сравнително най-интереснитѣ и най-запазенитѣ отъ тѣзи църкви сж свързани съ върха Джанаваръ. Едната се намира въ мѣстността „Оризена могила“ (Пиринчъ тепе), въ ливадитѣ между Варненското езеро и морето, на югъ отъ канала и недалеко отъ подножието на в. Джанаваръ. Втората се намира на върха Джанаваръ. Върхътъ се спуска къмъ североизтокъ полегато и почти въ срѣдата на склона му се образува почти равно пространство, върху което е билъ разположенъ старъ манастиръ съ великолепна църква.

Преди разкопкитѣ се е издигала тукъ една плоска могила, до 50 м. дълга, около 35 м. широка и около 5 м. висока. Обрзувала се е отъ материалитѣ на разрушената църква. По многото змии въ нея е наречена „Змейска могила“ (Иланъ-тепе).

Манастирътъ е билъ заграденъ съ стена, отъ която до днесъ личатъ остатѣци отъ основитѣ. Една частъ отъ стената е вървѣла отъ църквата въ източно направление и после е слизала по стрѣмния склонъ въ Сесевмеската рѣкичка; друга стена върви на западъ отъ църквата въ северно направление и по склона слиза къмъ езерото.

Манастирскитѣ здания сж биле строени повечето отъ дървенъ материалъ и освенъ купчини отъ камъни на нѣколко мѣста, които до сега не сж изследвани, нищо друго не е запазено отъ тѣхъ.

Църквата е открита отъ Варн. археол. д-ство презъ 1915—1919 години. Цѣлата постройка, безъ

предъ-църковния дворъ (атриумъ), завзема дължина 31 м. и ширина 28 м., съ празни пространства по средата на подлъжните ѝ страни, а застроеното мѣсто завзема 800 кв. м.

Ето и кратко описание на църквата:

Отъ западната страна, отъ атриума се е влизало чрезъ единъ входъ въ нартика (предверието) по нѣколко мраморни стѣпала; входътъ отъ вънъ е билъ сжщо мраморенъ и съ покривъ, който се е крепѣлъ върху мраморни стѣлбове.

Отъ нартика се е влизало въ самата църква и въ дветѣ западни странични отдѣления; северното отдѣление е служело за кръщелна (баптистериумъ), какзато намѣраме и въ църквата на Оризена могила. Кръщелните сж служели за кръщаване на възрастни хора. Купелътъ въ видъ на кръстъ е въ средата на кръщелната построенъ въ земята отъ тухли и се е слизало въ него по стѣпала отъ дветѣ му страни. Стенитѣ и стѣпалата на купела сж били облицовани съ мраморни плочи.

Самата църква има продълговата форма и е завършена съ една апсида, въ която сж запазени пейки, които сж биле сжщо облицовани съ мраморни плочки. Олтарната частъ е била заградена съ мраморна ограда, отъ която е запазена мраморната основа на мѣстото си и наоколо разхвърляни мраморни колони и плочи.

Отъ олтарната частъ се влиза въ източните странични отдѣления, които сж служели за диаконикъ и жертвеникъ. Отъ дветѣ отдѣления се е изкачвало въ горни две помещения, по стѣлбата направена въ видъ на минаре, вътрѣ въ зида. Горните две отдѣления сж служели за съхраняване църковни сѣдове и принадлежности.

Диаконикътъ, жертвеникътъ и южното отъ западните отдѣления сж постлани съ мозайчни полета, съ орнаменти украсени наоколо съ красиви рамки. Мозайките сж правени отъ малки цветни камъчета въ 6 бои.

Църквата е била постлана съ голѣми мраморни плочи, а предъ олтарната частъ се е издигалъ мраморенъ амвонъ.

Подъ настилка на църквата се намѣри:

Подъ амвона входъ въ една зидена сводеста гробница и въ нея единъ голѣмъ и единъ малкъ ковчежи отъ липово дърво.

Подъ предстола намѣрена скришница, въ видъ на зиданъ блокъ, съ едно долапче, въ което се намѣри една кутия (реликвиариумъ) въ видъ на саркофагче, отъ алабастръ. Вътрѣ въ него друга сребърна кутийка, сжщо въ видъ на саркофагче, завита въ черна материя и до нея копринена жъл-

та кърпичка. Въ сребърното саркофагче се намѣри златна кутийка, обвита въ жълтъ коприненъ платъ, украсена съ 9 скъпоценни камъни и съ златенъ орнаментъ въ рѣзани скъпоценни гранати. Въ златната кутийка се намѣриха свети мощи: едно кокалче отъ ржка, частъ отъ плещка и парченце отъ изгнило дърво отъ кръста на Спасителя.

Отъ гореказаното е ясно, че върхътъ Джанаваръ отъ най-старитѣ времена е игралъ важна роля между историческите мѣстности до гр. Варна.

Въ България всѣки градъ и всѣко село има една мѣстност, гдето става сборъ всредъ самата природа, единъ видъ тържество на мѣстното и околно население. Само гр. Варна е изгубилъ тази традиция за подобно празненство, каквито е имало въ града и близката му околност, непременно още отъ първия моментъ на неговото историческо появяване.

Такова тържество трѣбва да се възобнови. Кое мѣсто да се избере за такова тържество? Нѣма съмнение, че върхътъ Джанаваръ има първо право въ това отношение. Върху него, около тракийското светилище се събиралъ първиятъ исторически тракийски народъ начело съ своитѣ жреци, облѣчени въ бѣли дрехи и съ китари въ ржце, за което ни говорятъ лѣтописците при обсадата на града отъ великия македонски завоевател Филипъ II. Тукъ се е пренасяла жертва на разни божества, между които божеството на лова не е било отъ последните. Тукъ народътъ се е предавалъ на пълно веселие и игри всредъ красивата природа.

На върха Джанаваръ сж се събирали и първитѣ християни и на неговия склонъ е билъ въздигнатъ единъ отъ първитѣ великолеппи храмове на новата вѣра, около който, нѣма съмнение, е имало сжщо храмови празници, които раздвигвали, иначе тихия и предаденъ на Бога, монастирския животъ.

Налага се на всичкото християнско население отъ града и отъ близката околност, налага се на всичките културни, спортни и др. дружества да се сдружатъ и да създадатъ свой общъ градски празникъ въ най-красивото и най-историческо мѣсто въ околността на града, съ очарователна гледка, която обхваща цѣлата долина на дветѣ езера и околните имъ височини, гр. Варна съ залива му, безконечната морска площъ, задъ която се бѣлѣятъ брѣговетѣ на нещастна Добруджа, като прострѣна ржка за помощъ къмъ този народъ, къмъ когото принадлежи по своето минало и по своята нѣколко стотици годишна културна работа.

Ал. Петровъ.

ВИДРА.

(Lutra Vilgaris)

Това е хищникъ въ пълната смисълъ на думата. Вреденъ не толкова за дивеча, колкото за рибата; при все това, преследването на видрата трѣбва да бѣде дългъ на всѣки ловецъ. Тя е единственния представителъ у насъ на рода видри. Дълга е около 1'20 м., висока до 30 см. и тежка до 15 к-р. Глава плоска съ остра закръглена муцуна, малки, живи очи и кжси, закръглени съ кожна гжнка, за улящи се, когато е въ водата, уши, почти закрити въ козината. Шията е кжса и дебела, като главата. Тѣло дълго, гъвкаво и тънко, съ много

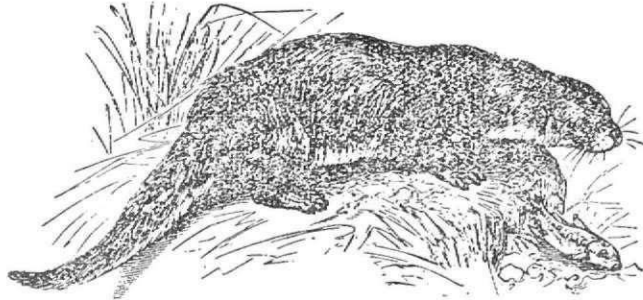
кжси крака, завършващи съ лапи, прѣститѣ на които сж съединени съ плавателна ципа. Свѣтло-кафявата ѝ козина е кжса, гжста, остра и блѣскава, съ мека подкозина (пухъ). Опашката дълга и дебела. (Обр. 1. — Видра).

Видрата живѣе въ цѣла Европа, близко до рѣки, блага, езера, даже и морски брѣгове, въобщо тамъ, гдето има риба. Гористите брѣгове на рѣки и езера сж любими мѣста за нея. За лековище избира дупки въ корените на върби, потънали въ водата, но при липса на такива си служи и съ

хралупи и дупки отстоящи далечъ отъ водата. За леговището ѝ, чието отверстие обикновено е подъ водната повърхностъ, се отива презъ тѣсни входи, понѣкога съ разклонения и нѣколко изхода, отъ които единия е обезателно надъ водата, за влизане на въздухъ. Когато я преследватъ, влиза и въ лисичи дупки.

Видрата макаръ да търси само ноще храна може и денемъ да се забележи легнала на припекъ върху нѣкой надвелъ се надъ рѣката дънеръ или клонъ.

При търсене на храна, тя изминава, плавайки срещу течението, голѣми разстояния. Ходътъ ѝ е

Обр 1.

бавенъ, но въ водата се чувствува въ своята стихия. Тя плава бърже и леко, като, споредъ случая, плава по гръбъ, на ребро, сжщо като змиорка.

Видрата плава подъ водата, когато е гонена, като отъ време на време само подава носа си, за да поеме въздухъ. Ако има наблизко брѣгове покрити съ натопени въ водата корени или клоне, тя се залавя за нѣкой клонъ така, че само носътъ ѝ се издига надъ водата.

Въ това положение тя може да остане съ часове, ако не бжде забелѣзана огъ ловеца, или надушена огъ кучето.

Храни се съ риба, като лови повече, отколкото ѝ е необходимо, за да се насити. Доказателство за това служатъ голѣми останки огъ риба, даже цѣли риби, намирани по брѣга. Сжщо раци, миди и яйца огъ водни птици ѝ служатъ за храна, а понѣкой пѣтъ издебва патица въ водата, хваща я за краката и я отвлеча на дъното, за да я умѣтви и изяде.

Опитни ловци твърдятъ, че видритѣ често промѣнятъ мѣстопребиванието си. По нѣколко седмици не се срѣща и следа огъ тѣхъ, следъ това пакъ се появяватъ на старото мѣсто.

Когато има да преплава рѣка съ язове или водопади, тя предпочита да ги заобиколи по сухо. Сжщото прави и когато напрѣко презъ рѣката има паднало дърво, на което една частъ е потънала въ водата; вмѣсто да преплава подъ него, тя се качва на него и го преминава. Тая нейна слабостъ използватъ ловцитѣ, като залагатъ капани тамъ, гдето предполагатъ, че видрата ще се покачи и премине.

За размножаването на видрата не се знае нищо положително.

У всички видове Mustelidae, къмъ които принадлежи и тя, загонването почва въ февруарий; тогава се чува и нейния гласъ — подобенъ на изсвирване, затова се предполага, че у нея загонването почва въ февруарий. Обаче намирани сж съвсемъ малки видри както въ м. януарий (с. Ставерци — Орѣховско), така и въ м. май, а споредъ

нѣкои чужди автори и въ м. септемврий, огъ което следва, че тя както кучетата не се загонва въ опредѣлено време; а може би и два пѣти както тѣхъ. Най-вече малки се намиратъ презъ априлъ и май.

Израстналата видра живѣе поединично. Женскитѣ въ време на загонването повеждатъ често по нѣколко мжжки следъ себе си, и не редко ставатъ сбивания между имъ, за завладяване женската. Видрата носи малкитѣ 6 седмици, които ражда въ брѣгови дупки или хралупи, добре закрити. Малкитѣ биватъ огъ 2—4, слѣпи до 10 дни. Кърми ги 8 седмици, следъ което почва да ги извежда извънъ леговището, за да ги привиква на друга храна — жаби, раци, риби и пр. Отначало тѣ се боятъ огъ водата и наблюдаватъ майка си, като лови риба, но постепенно привикватъ и сами почватъ да ловятъ риба. На 2 години, тѣ сж вече способни за размножаване.

Младитѣ видри се опитомяватъ много лесно и ставатъ кротки и привѣрзани като домашно куче.

Отдавна търсѣхъ да се сдобия съ малки видрета, и едва миналата година ми донесоха две такива. Тѣ бѣха едва 4 седмици, уловени на единъ бенгъ, като се препичали на слънце.

Азъ почнахъ да ги храня съ биберонъ, който тѣ отначало не искаха да захаятъ, но после така свикнаха съ него, че като надушваха миризмата му, съ голѣма бързина се нахвърляха на него и до като едното смучеше, трѣбваше другото да държа настрана, за да не закача сучещето. Огъ мжка то скимѣше, до като не дадохъ и нему биберона. Тѣй ги хранихъ 2 месеца, безъ да имъ давамъ друга храна освенъ млѣкото, защото не искахъ да ги привиквамъ на месо и риба, за да мога после да ги дресирамъ за ловене риба.

Тѣ така свикнаха съ менъ, че когато влизахъ въ стаята при тѣхъ и ги заваряхъ че спятъ, свити на кълбо едно до друго, и имъ извикахъ на име, тѣ рипваха и надпреварвайки се, идваха при менъ. Азъ излизахъ изъ стаята, кжщата, чакъ на улицата, като изходвахъ цѣлия тротоаръ около кжщата, а тѣ тичаха или ходѣха следъ менъ въ зависимостъ огъ това, какъ ходѣхъ азъ, връщахъ се и тѣ следъ менъ, сжщо като малки кученца. Тѣ бѣха толкова мили създания, че азъ всичкото си свободно време прекарвахъ при тѣхъ. Когато идваше нѣкой непознатъ при тѣхъ и ги закачаше, тѣ се сърдѣха и съскаха като змия, като често употребяваха и жбитѣ си, които бѣха доста остри. Бѣше вече май, когато горещинитѣ въ нашия градъ почватъ да ставатъ непоносими. Млѣкото, което имъ давахъ, почна да се разваля и тѣ страдаха огъ диария, която скоро ги умори. Дълго жалихъ за тия две така мили, малки видрета, които ми доказаха, че и тѣ могатъ да обичатъ тозъ, който тѣхъ обича.

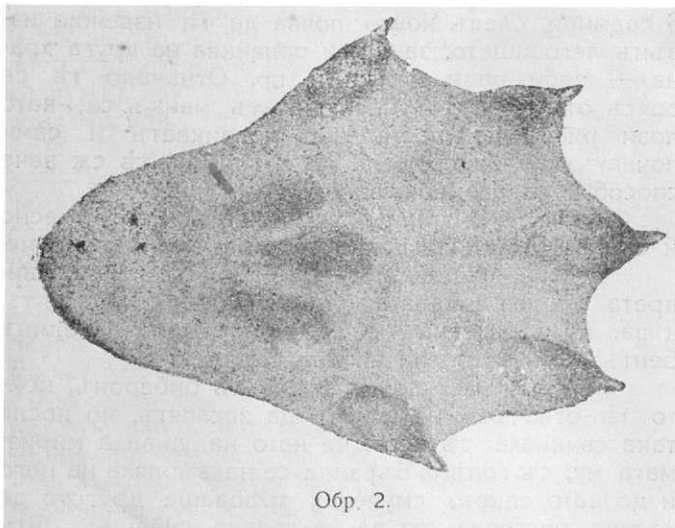
Стжпкитѣ на видрата се рѣзко отличаватъ огъ тия на другитѣ животни. (обр.2). Отпечатъцитѣ показватъ дълбоки мѣста на ногитѣ на петтѣхъ прѣсти и плавателната ципа. Зимъ, върху снѣга, освенъ стжпкитѣ огъ краката, оставя следа и опашката, която следа не е непрекъсната, а представлява дебела линия съ прекъсвания.

Видритѣ заради голѣмата вреда, която пресяятъ на риболовцитѣ и скжпата кожа, се преследватъ презъ всички сезони. Ловятъ ги по следнитѣ начини: 1) съ чакане, 2) съ кучета и 3) съ капани.

1. Съ чакане. Това е начинъ, при който ло-

вещтъ трѣбва да има голѣмо търпение, и да познава добре брѣга; да е намиралъ следи и изпражнения отъ видра и да има пълна луна. По-често тоя ловъ бива успѣшенъ презъ февруарий или мартъ, когато е загонването, и видритѣ цѣла нощъ се гонятъ по брѣга или въ водата. Най-удобно време е на съмване.

Много нощи сме прекарвали по брѣговетѣ на р. Витъ, закрити задъ нѣкоя върба, вслушвайки се въ най-слабия шумъ на водата, за да чуемъ ха-

Обр. 2.

актерното издишване на въздухъ, което прилича на изпрѣскването вода. Ако тя не подуши опасността или не види неприятеля си, не се скрива подъ водата, а плава съ извадена отгорѣ глава.

Ако тя е наблизко, може да ѝ се стреля, като се добре мѣримъ въ главата, защото навсѣкжде другаде олучена видра, се скрива моментално подъ водата и ... прошавай ловецо, не ще я видишъ повече.

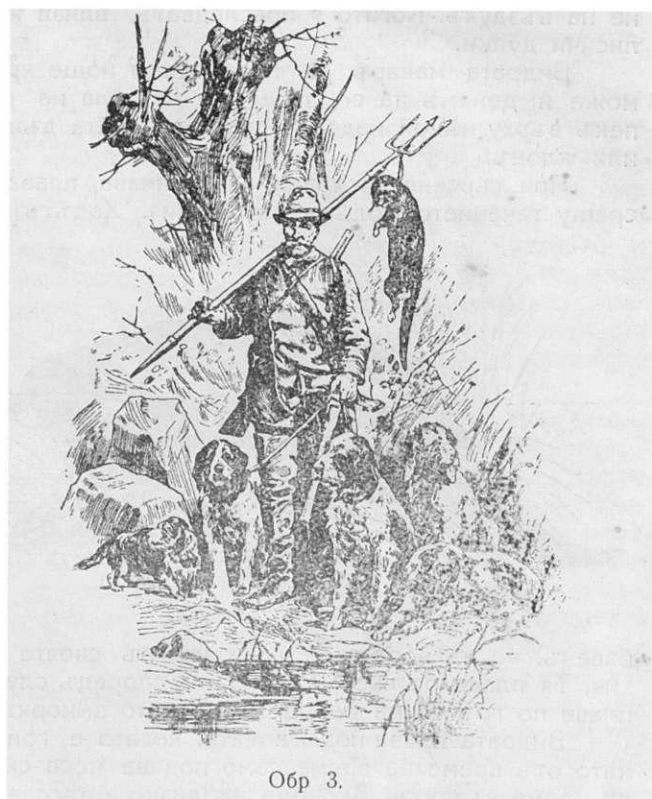
Често пжти тѣ излизатъ на суша и тамъ се гонятъ. Ако стреляме на видра, излѣзла на брѣга, трѣбва веднага следъ вистрела да ѝ преградимъ пжтя за отстъпление, защото достигне ли водата, изгубена е. Най-добри за видрата съчми сж № 3, съ бездименъ барутъ.

2. Ловъ съ кучета. — Този начинъ за ловене на видри у насъ не е разпространенъ, защото нѣмаме специална за тѣхъ раса кучета, както въ Англия и Германия. (Обр. 3).

Тѣ сж прилични на грифонитѣ и съ мека козина, и, вѣроятно, сж произлезли отъ кръстосването на грифонъ съ пуделъ. Тѣхната козина е гѣста, кждрава и дълга, така че това ги прави по-издържливи въ вода.

Ловецътъ, снабденъ съ дълъгъ пѣртъ, на края съ тризбецъ, кирка и най-малко 2 кучета, отива по брѣга на рѣката, гдето е забелязалъ дири на видра или пѣкъ изпражненията ѝ. Важно обстоятелство за отбелязване е, че видрата преди да влѣзе въ дупката си, се изхожда и то все на едно и сжщо мѣсто. Нейнитѣ изпражнения сж характерни. Тѣ сж зеленикави и пълни съ рибни люспи и кости. Добритѣ кучета познаватъ тѣхния мирисъ и почватъ да търсятъ диритѣ ѝ, докато откриятъ леговището ѝ. Ловецътъ варди на брѣга, като внимателно следи ще се появи ли видрата нѣкжде надъ водата; кучетата въ това време влизатъ въ дупката, която е закрыта въ нѣкой храсталакъ край брѣга, и ако видрата е вжтрѣ, я прогонватъ. Тя излиза изъ този изходъ, който е въ

водата, плава известно време подъ водата, като си подава отъ време на време главата, за да поеме въздухъ. Ловецътъ трѣбва да е готовъ всѣки моментъ да стрѣля; не я ли умѣри въ главата, тя се

Обр. 3.

скрива въ нѣкои корени и само доброто куче би я намрѣло.

Кучетата излизатъ следъ нея отъ дупката и продължаватъ гоненето ѝ въ водата. Тя тѣй изкустно и бърже плава, че никое куче не може я настигна.

Случва се, че тя излиза точно изъ подъ ловеца, ако той се е притаилъ край върбата, въ чийто корени той предполага да е дупката ѝ. Тогава той приготвя тризбеца и при появяването на видрата, съ голѣма ловкостъ го хвърга върху ѝ. За да я олучи, изисква се голѣма сръчност и опитност. Обикновено, тия, които ловятъ риба съ тризбци, си служатъ съ тѣхъ и за видри. (Бѣломорския край). Видрата е много зла, когато е ранена, ето защо, преди да сме се увѣрили, че е мъртва, не трѣбва да я ловимъ.

Случвало се е, когато кучетата, ако сж 3—4, я изкаратъ отъ дупката, едни я преследватъ въ водата, други я следятъ по брѣга, и когато я заминатъ, хвърлятъ се въ водата, пресичатъ ѝ пжтя, и тя, виждайки се заобиколена, почва да се защитава: Съска, прѣхти въ водата, като оставя съ остритѣ си ситни зѣби дълбоки рани по кучетата, но и тѣ не я оставятъ на мира, до като нѣкое отъ тѣхъ успѣе да я хване за врата.

Ловътъ съ капани у насъ не се практикува, но понеже дава добри резултати, ще опиша и него.

Отъ нѣколкото вида капани за видри, показанія въ фигурата е най-практиченъ. (Обр. 4). Той се поставя въ водата или на брѣга, гдето предполагаме, че ще мине видрата. Обикновено се залагатъ нѣколко капани, така че да обградятъ този изходъ на леговището ѝ, който е въ водата. Ако се поставятъ капани въ водата, поставятъ се върху тухли и камъни така, че връвта, която е закрепена за крайщата на разтворения и запнати капанъ да е

до самата повърхност на водата; та като плава видрата да го закачи съ тѣлото си и го отпъне. Ако ли пъкъ ги поставимъ на брѣга, изкопаваме около мѣстото, гдето тя ходи по нужда, дълга тѣсна дупка, въ която да се помѣсти запънатия капанъ на такава дълбочина, че връвта да е на 5—10 см. надъ повърхността. Намазваме капана съ примамка и го замаскираме съ опадали листа, които сжщо натъркваме съ примамка. Много добре трѣбва да се внимава, всичко което сме пипали съ ржце, да намазваме съ примамка, защото най-слабото надушване на човѣкъ я връща въ водата. Не трѣбва да забравяме, да привържемъ капана съ синджиръ у нѣкой камѣкъ, защото уловената видра,

Обр. 4.

ако не е убита, ще се мѣчи да влѣзе въ водата, гдето мѣчно бихме могли да я намѣримъ.

Примамка, или замаскиране се нарича смѣсъ отъ силно миризливи вещества, които служатъ да унищожатъ човѣшката миризма и привличатъ животното.

Пенчо Дрънски.

Нашитѣ отровни риби.

Чувството на самосъхранение заставя човѣка да се стреми и опознае вреднитѣ за него животни, особено отровнитѣ. Отъ последнитѣ, рибитѣ сж били едни отъ най-тайнственитѣ, надарени съ способността да убиватъ, даже и когато сж мъртви и бждатъ изядени. Отъ древни времена дори и до днесъ тѣ сж били една голѣма опасностъ за човѣка и отъ край време той е търсилъ средства, да се запази отъ тѣхъ. Често той е прибѣгвалъ и къмъ услугитѣ на рибнитѣ отрови, било като средство противъ враговетѣ си, или като лѣкарство. Още римскитѣ и грѣцки писатели сж писали за отровата на рибитѣ. Въ края на XVIII и началото на XIX вѣкъ интереса къмъ отровнитѣ риби се засилва и по това време, именно, сж се появили първитѣ по-специални изучвания по отровнитѣ риби.

Въ последно време, наредъ съ изучаване етнологията на отровнитѣ риби, редъ изследователи се заеха и съ изследване естеството на тѣхнитѣ отрови, а въ свръзка съ това и съ тѣхното физиологическо и медицинско значение. Съ откриването на разнитѣ серуми и прилагането имъ въ медицината, появи се въпроса и за противоотровитѣ (анти-токсини) на рибнитѣ отрови. Паралелно съ това изникна и въпроса за изкуствения и естесивенъ имунитетъ по отношение на рибнитѣ отрови. Последнитѣ два въпроса, днесъ повече отъ всѣки другъ пжтъ, интересуватъ учения свѣтъ.

Преди всичко отровни риби сж всички ония, които притежаватъ отровни свойства. Но въ потѣсна смисълъ на думата, подъ отровни риби трѣбва да разбираме само тѣзи, ухапването или нараняването отъ които всѣкога има за последиствие,

Ето нѣколко рецепти на такава смѣсъ: 1) 125 гр. свинска масъ се разтапя въ ново гърне съ 20 гр. валерианови корени, $\frac{1}{4}$ грамъ Castoreum и $\frac{1}{5}$ грамъ камфоръ; при често бъркане съ дървена лопатка, се вари, докато смѣстътъ стане кафява, прецежда се въ глечжосано гърне презъ чиста кърпа и остава да изстине. 2) Изпражнения отъ видра съ хайверъ отъ шаранъ, 4 грама валерианови корени и 125 гр. рибено масло се варятъ по сжщия начинъ както горепоменатия. 3) Хайверъ отъ шаранъ размѣсенъ съ пѣськъ, служи за намазване на връвта отъ капана и синджира.

Кожата на видрата е една отъ най-ценнитѣ у насъ кожи отъ дивечъ; цени се сега отъ 1500—2500 лева. Особено хубава е, когато ѝ се оскубятъ горнитѣ твърди косми и остане само долната мека вълнеста козина, която прилича на бобровата. Освенъ кожата на видрата, ценятъ сжщо месото и мжднитѣ зърна, които населението употребява за цѣръ — бездетие.

Сжществува вѣрване, че ранена видра си изяде мжднитѣ зърна, затова въ такава видра, кога се одере, не намиратъ мждни зърна.

Това не е вѣрно. Ловецъ, който познава добре анатомията на видрата, винаги ще намери яйцата ѝ. Тѣ не сж издадени отъ вѣнъ, както у другитѣ животни. Само въ периода на загонването нарастватъ и сж видими. Самитѣ тѣ сж меки и малки, затова, който не ги познава, не може да ги намѣри и мисли, че сж изядени отъ нея.

макаръ и временни, болки, причинени не само отъ механическото нараняване, но и отъ вкараната отровна течностъ, отдѣляна отъ специални отровни жлези. Тукъ трѣбва да причислимъ и тия риби, които изядени, причиняватъ отравяния на организма. Отровитѣ и на еднитѣ и на другитѣ сж продуктѣ отъ обмѣната на веществата въ тѣлото на животното, и тия отрови не бива да се смѣсватъ съ други отрови отъ вѣншно, най-често бактериално произхождение, каквито често се срѣщатъ между рибитѣ.

Отровата на рибитѣ е едно сигурно средство противъ многочисленитѣ неприятели, които тѣ иматъ между всички класове отъ животното царство, включително и човѣка. Това средство рибитѣ сж придобили постепенно. Силата на отровата отъ различнитѣ риби е различно и зависи отъ различни условия. Често единъ и сжщи видъ риба въ известно мѣсто и известно време може да бжде повече или по-малко отровенъ, или даже съвсемъ безвреденъ. Физиологическото, а сжщо и психическото състояние на рибата, влияе твърде много за силата на отровата. Щуката, напр., е отровна на пролѣтъ, презъ време, когато си хвърля хайвера. А морската котка (*Trigon pastinaca*) въ раздразнено състояние е много по-силно отровна и по-опасна, отколкото въ спокойно състояние. Въ тропическитѣ морета имаме много повече отровни риби, отровата на които се отличава по своето по-силно действие, отколкото въ моретата на умеренитѣ или северни страни. Единъ и сжщи видъ е много по-отровенъ въ тропическитѣ морета, отколкото въ моретата на умеренитѣ страни.

Средъ нашата рибна фауна отровни риби има-

ме както между сладководните, тъй и между морските риби. Според характера и начина на отравянията, които причиняват, те могат да се групират в две главни групи:

1. **Активно отровни риби** (*Pisces venenati s. toxicophori*), които имат специална жлеза, която отделя отровна течност и специален апарат за вкарване последната в тялото на жертвата и

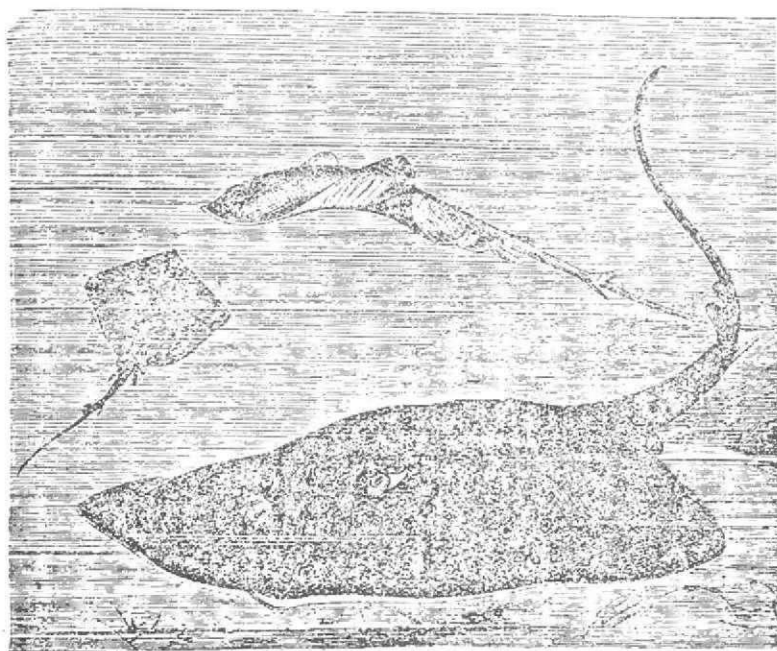
2. **Пасивно отровни риби** (*venena piscidia s. piscicida*), които нямат специални жлези за отделяне отровна течност и апарат за вкарване на последната, а в тях отравата е разпространена по цялото тяло или в известни само части и органи на тялото; и за да се получи отравяне в този случай, трябва рибата или органа да бъдат изядени.

Освен тия две групи между нашата рибна фауна, имаме и случайно отровни риби, които притежават отровни свойства: било защото по тях се развива специфичната бактерия *Vaccillus piscidius*, която е твърде отровна, особено за топлокръвните животни, или защото рибите живеят в замърсена от фабрични и други нечистотии среди, която може да съдържа някои минерални (неорганически) отрови, като медни и други съединения. Тия случайно отровни риби няма да бъдат предмет на настоящите бележки.

В нашите води имаме следните отровни риби:

А. Активно отровни риби.

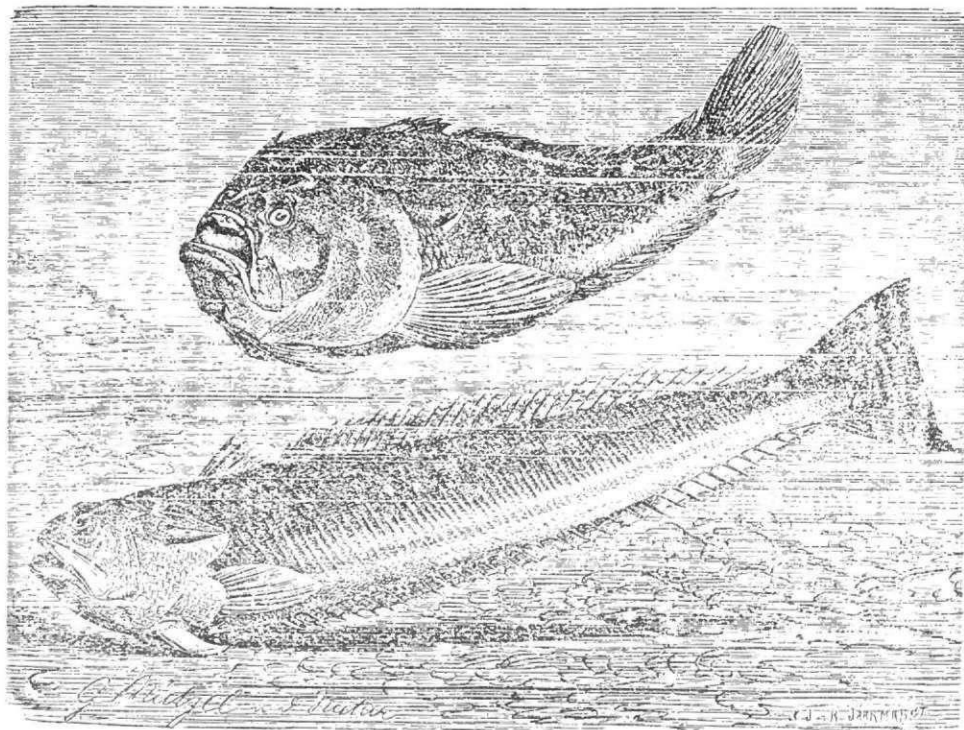
Морската котка (*Trigon pastinaca*). Обр. 1.

Обр. 1.

Живее в Черно море и по нашето крайбрежие е най-обикновена риба. Тялото ѝ е дисковидно, сплеснато гръбо-коремно, с ясно отделена кам-

шиковидна опашка. Понякога достига значителни размери, дори 1 м. с опашката. Опашката е въоръжена с един шип, който е стреловидно изострен и напilen на края. Тоя шип служи на животното за отбрана. С него нанася рани и

Обр. 2.

вкарва отровната течност, отлъчвана от жлеза, разположена при основата на шипа. От такива наранявания има много несчастни случаи. Най-много от тях страдат риболовците. Нараненото място скоро се надува, посинява и ако се не вземат мерки, гангренира и могат да се получат усложнения. За предпазване от тях, риболовците всеки път отсичат опашките на тези риби.

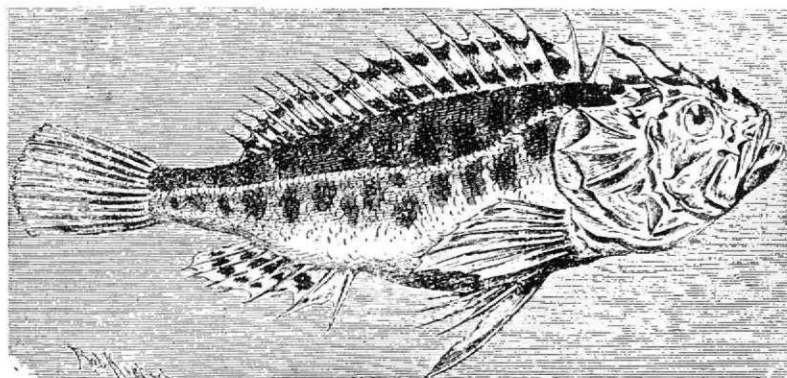
Морски драконъ (*Trachinus draco*).

Обр. 2(б). Твърде разпространена красива малка (15—20 см.) рибка по нашето крайбрежие на Черно море. Месото ѝ е вкусно, обаче не се лови, защото е опасна. Върху главата от страни по хрилните капачета са разположени по един за страна яки и остри шипове. Тя е снабдена с жлеб или бръзда, която отчасти е препокрита с кожна гънка, а отчасти е гола. По вътрешната повърхност на тая кожна гънка са разположени специални жлези, които отделят отровна течност, която се стича по бръздата на шипа и се излива в раната. Сжщо и първите 5—7 костени лъчи на гръбната перка са остри, бодливи и снабдени с отровни жлези. — От нараняване с шиповете на дракона, местото почервява, подува се, появяват се тръпки, сърдцебиене и отмаляване, при усложнение може да се яви паралич и несчастни случаи, вследствие парализиране на сърдцето.

Морски скорпионъ (*Scorpaena porcus*). Обр. 3.

Не голяма 20—25 см. риба, която е доста разпространена по нашето черноморско крайбрежие. Големата ѝ глава е въоръжена с множество остри бодли. Такива има и по крайщата на хрилните ка-

пачета, а особено между очитѣ, кждето мѣстото е малко издигнато. Гръбната и подопашната перки сж съ твърди, остри лъчи, които нанасятъ остри болки. Отровнитѣ жлези на тая риба сж разположени по гръбната и подопашната перки. Къмъ гръбната перка сж придадени две, а къмъ подопашната — една група такива жлези. Чрезъ твър-

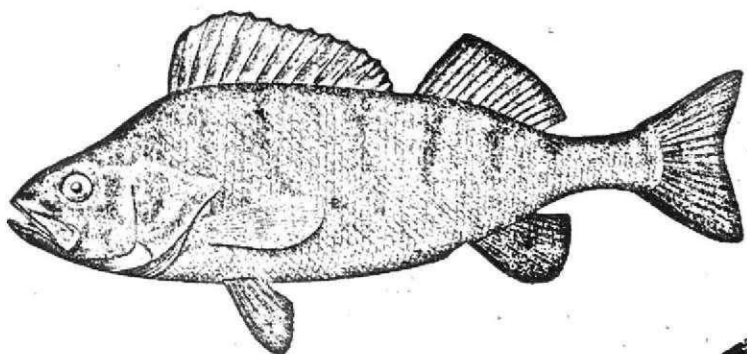

Обр. 3

дитѣ и остри лъчи на тия перки, както и съ бодлитѣ по главата си, тая риба може да причини дълбоки наранявания на невнимателния рибаръ, въ които попада и отровна течностъ отъ жлезитѣ. Тая отрова действува направо на сърдцето. Симптомитѣ при по-силнитѣ отравяния сж: самопроизволни движения, хипнозъ, несъзнание, постепенно ослабване и спиране на кръвообращението.

Морска жаба (*Uranoscopus scaber*). Фиг. 2 (а). Най-обикновенна придънна риба по нашето крайбрежие. Върху главата си има 4—5 яки, въ основата си широки, шипове, които се приематъ отъ нѣкои автори за отровни. За насъ, обаче, тя е безвредна. Месото на тая риба още отъ древни времена се е считало като много вкусно и лѣковито. Очитѣ на легендарния Тови, отъ стария завѣтъ, сж били излѣкувани съ злъчката на морската жаба. Противъ очиболъ и уши злъчката на тая риба и сега се препоръчва като народно лѣкарство.

Бибанъ, костуръ или меше (*Perca fluviatilis*)

Обр. 4.

Фиг. 4. живѣе въ крайдунавскитѣ ни и крайморски блата. Обикновено безвреденъ, обаче, презъ време на хвърляне хайвера си, става отровенъ. Въ основата на задната частъ на гръбната перка, която

е съ остри и яки лъчи, има две гънки въ кожата, които се смѣтатъ за отровни жлези. Подобни жлезисти образувания има и задъ назъбенитѣ краища на хрилнитѣ капачета. Деятелността на жлезитѣ се проявява само презъ време на мръстенето. Последствията отъ нараняването сж леки: възпаление на нараненото мѣсто, съ нѣкои усложнения.

Като противодействие отъ отровнитѣ наранявания на споменатитѣ активно-отровни риби се препоръчва, веднага следъ ухапването раната да се изсмуче и хубаво да се промие съ амоняченъ спиртъ, или само спиртъ, или само амонякъ. Нашитѣ рибари употребяватъ за това и маслото отъ черния дробъ на морската котка. За тази целъ тѣ взематъ черния дробъ на тая риба, окачватъ го на слънце предъ колибата си и отъ топлината скоро маслото почва да капе. Риболовцитѣ събиратъ това масло и лѣкуватъ съ него, чрезъ намазване, не само

наранявания отъ отровни риби, но и всѣкакъвъ видъ лоши рани, както и разни венерически заболявания. — Като средство противъ действието на отровата отъ тия риби препоръчватъ още и да се пие веднага следъ ухапването повече спиртъ.

Въпреки взетитѣ мѣрки, наранената частъ остава продължително време, а понѣкога и за винаги, парализирана. Между нашитѣ рибари, край морето, имаме нѣколко съ парализирани прѣсти отъ морския драконъ (*Trachinus draco*), а единъ съ парализиранъ кракъ отъ морска котка (*Trigon pastinaca*).

Б. Пасивно отровни риби.

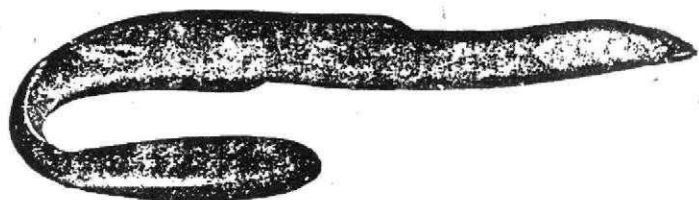
Рѣчна минога (*Petromyzon fluviatilis*). Фиг. 5. Твърде разпространена по брѣга на Дунава, но не

Обр. 5

се лови. Отровна е затова, защото нейнитѣ кожни жлези отлъчватъ отровна течностъ, която не губи свойствата и силата си, даже и следъ като бжде рибата добре сварена или изпечена. Съ изяждането на рибата, тая отрова предизвиква въ човѣка силниболки и стомашно разстройство.

Змиорка (*Anguilla vulgaris*). Фиг. 6. Разпространена въ насъ рѣдко въ Дунава и по черно-морското ни крайбрежие, а по-често въ Марица, като стига дори до Баташкото блато, средъ Родопитѣ и Странджанското блато при Карнобатъ. Месото на змиорката не е отровно и е твърде вкусно, но отровна е кръвта ѝ, която по своитѣ качества се при-

Обр. 6.

посвети... Ловътъ освежава, ловътъ облагородява. Той лоши помисли унищожава, много болести цѣри...

Не напушай работата си въ дѣлничень день: помни, че не си *професионаленъ*; не възжелавай да наситишъ ненаситна страсть... Ловецътъ трѣбва да бжде съ твърда воля и сериозенъ мжжъ.

При ловъ много не се заморявай, почивка подъ гжста сѣнка избѣгвай; съ малко ловъ се задоволявай, мисли, че господарь си му ти... Вино съ ракия не меси, люто—по-малко употребявай!

V.

„Почитай старитѣ“... ловци, за да ти бжде добре. Питай видѣло и патило. Съветитѣ имъ никога не пренебрегвай: послушността, другарството да ти бждатъ всѣкога предъ очи. Обичай разумния ловъ, ако искашъ дълго да живѣешъ. Въ лоша вреща не вѣрвай — суевѣренъ не бжди... Попъ и владика: тѣ сж Божи даръ, при среща, за носа се не пипай... Трезвенъ бжди, всичко добре обмисляй: въ кржгътъ около месецътъ и въ играта на добитѣка — лошо време предчувствай; а ако се решишъ на ловъ да трѣгнешъ, за дъждъ и калъ се приготви и по вечко храна си вземи. Съ слаби коне далечъ не отивай, кучето си при тебъ взимай; каруцарътъ на пжтъ не черпи... Въ ловна чанта стѣкло се не държи.

VI.

„Не убивай“... полезнитѣ животни, нито повече отъ колкото ти трѣбва дивечъ. Помни, че първитѣ се грижатъ за тебъ, като за човѣкъ и ловецъ; вторитѣ — че иматъ свѣршѣтъ и ще ходишъ като Тарасконецъ по цѣли дни за единъ врабецъ... Не убивай, когато животнитѣ се любятъ и развѣждатъ, защото тогава и змия ги не хапи... Не убивай надеждата си, че можешъ да станешъ най-добрия стрелецъ...

Не убивай, за да убивашъ!

VII.

„Не прелюбодѣйствувай“... Тази заповѣдъ не се отнася за ловеца. Нѣма такива ловци.

VIII.

„Не кради“... понеже си волень господарь на поля и гори, лозя, бостани и извори... пази чуждото като свое. Взимай само толкова, колкото ти се следва за услугата, която пренасяшъ на: земледѣлеца, лозаря и градинаря, като ги избавяшъ отъ вреднитѣ животни. Чантата си съ грозде не пълни; кжсай само една диня — ябалки само три, круши (ако сж много сочни) може и до петъ...

Стопанинътъ трѣбва да разбере, че ловецътъ никога не краде, а харчи за него, сума ловецътъ и съчми... Заякътъ поврежда за нощъ цѣлтъ бостанъ, лисицата два реда главини... Куче грозде не яде, ловецътъ не кжса зелено...

Не кради никога патрони отъ оставената на страни чанта на другаря! Чуждо ловно куче „попогрѣшка“ не прибирай!

IX.

„Не лжесвидетелствувай“... Като казвашъ, че другарътъ ти е билъ съ тебъ на ловъ, когато и ти самъ не си билъ тамъ... защото, тогава и двамата сте съучастници въ лъжа, предъ ревнивата жена... Като експертъ предъ сжда, куче никога не надценявай. Истината по нѣкога премълчавай (това изисква и най-вишия моралъ), но лъжата всѣкога отбѣгвай...

Ратувай, да се отърсимъ отъ убеждението, че ловецътъ винаги преувеличава...

X.

„Непожелавай“... нива, домъ, жена, магаре, волъ, нито слугинята на ближния си другарь-ловецъ, е премъдро казано въ последната Божя заповѣдъ.

Мойсей добре е познавалъ слабоститѣ на ловеца, избралъ и поменалъ най-красивитѣ, ревниви нѣща... За „кадемъ“ и „уроки“ дума да не става. Не пожелавай ловъ, падналъ подъ чуждъ вистрелъ... Непожелавай!...

Казалъ Мойсей последната си дума и се оттеглилъ на ловъ — почивка — въ планината „Нево“, като оставилъ храбрия Навинъ да се разправя съ ловцитѣ, и гробътъ Мойсеевъ до сега никой не знае...

ЛОВНИ ВѢСТИ.

Трагедията и гибелта на прелетнитѣ птици въ въздушното пространство. Всѣки наблюдател надъ птичия миръ знае за пролѣтното и есенно прелетяване на птицитѣ. Не е много трудно да си представи човѣкъ опасноститѣ, на които два пжги презъ годината сж подложени тия птици при толкозъ дългитѣ тѣхни пжтувания. Общеизвестни сж случаитѣ за гибелта на прелетнитѣ птици, вследствие на стихийни въздушни бури, дето, привлечени отъ свѣтлината на фароветѣ (маяцитѣ), намиратъ и смъртта си. Даже единъ библейски разказъ говори за сждбата на прелетяващи пътпѣдци, които птици просто сж били събирани съ ржце отъ гладуващитѣ тогава евреи въ крайморската пустиня.

Но освенъ умората у прелѣтнитѣ птици при преминаването на голѣмитѣ морски пространства, освенъ силнитѣ и внезапни бури, за гибелта на тия

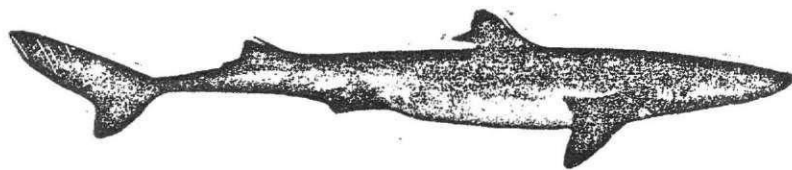
птици може да спомогне и силния, продължителенъ мокъръ снѣгъ въ време на прелетяването презъ м. мартъ. Тѣй напр. споменава се, какво въ 1904 г. презъ срѣдата на м. мартъ, въ щата Миннотата на Север. Американскитѣ Щати, продължително падналиятъ снѣгъ е станалъ причина за избирането на милиони лапландски овесарки — *Calcaeus lapponicus* L. — птици, които не малко се срѣщатъ и въ мочурищата на Сев. Европа.

Тази година презъ месецъ мартъ у насъ, въ България, се отбелязва идването на скорцитѣ, полскитѣ врани, щъркелитѣ и други пролѣтни птици. А известно е на всички, какво на 17 и 18 мартъ на много мѣста изъ България валъ продължителенъ снѣгъ, като достигна 40—50 с.м. дебелина. За прелетнитѣ насекомоядни птици, дошли вече въ България, неочаквания снѣгъ бѣ страшна тре-

ближава до отровата на отровните змии. Насолена, кръвта губи отровните си свойства. Отравянията стават при изяждането на змиорката.

Морско куче, акула (Acanthias vulgaris).

Фиг. 7. Твърде обикновена за нашето черноморско крайбрежие, но не се лови, освен случайно. Възв. не се употребява за храна, освен въ краен случай. Месото, макаръ и не много вкусно, не е отровно. Отровенъ е само черния ѝ дробъ, който всъкога трѣбва да се отстранява. — При изяждане макаръ и малка частъ отъ него, причинява стомашни разстройства въ доста силна форма.

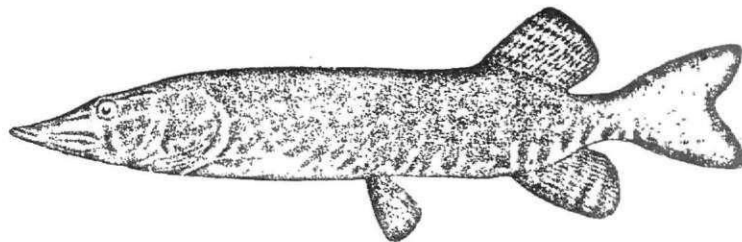

Обр. 7.

Щука (Esox lucius) Фиг. 8. Обитава всички наши крайдунавски блатата, Гебедженското езеро и р. Камчия. Месото ѝ е вкусно, безобидно; но хайвера ѝ, когато узрѣе, става отровенъ и причинява растройство на стомаха. Съ посолване на хайвера, тая отрова се неутрализира.

Освенъ изброените пасивно отровни риби, още много нашенски риби, които всѣки день употребяваме за храна, съдържатъ известно количество отрови, които най-често се срещатъ въ млѣ-

кото на мъжките и въ хайвера на женските. Така отъ млѣкото на *пъстървата* (Salmo fario) е извлѣчена отровата салминъ (salmin); отъ дунавската

Обр. 8.

скумбрия (Clupea Nordmani) е получена отровата клупеинъ (clupein); отъ есетрата (Acipenser sturio) — стуринъ (Sturin); отъ много шаранови риби (Cyprinidae) — ципринъ (cyprin) и т. н. Заедно съ това, намѣрено е, че нѣкои отъ тия напримеръ стуринъ, може да убива бактериите, т. е. притежаватъ бактерицидни свойства.

Колкото се отнася до средствата противъ отравянията отъ пасивно отровните риби, които се издаватъ обикновено съ силни стомашни разстройства и по-рѣдко съ припадѣци следъ употреблението на нѣкоя отъ горните риби, хубаво е веднага да се изпие прѣсно млѣко и се предизвика повръщане. Прѣсното млѣко неутрализира отровите. То помага и противъ отровните наранявания на активно отровните риби.

Горосъ.

„10-ТЪ БОЖИ ЗАПОВѢДИ“.

I.

„Азъ съмъ Господъ-Богъ“... създалъ съмъ ловецѣтъ, царъ да бжде надъ всѣка тваръ на земята, подъ земята и врѣхъ земята. Лисицата, при лошо време, да търси подъ земята; зайкѣтъ да варди на кръстопѣтъ; на яребици да не стреля, до като не се дигнатъ надъ земята; да стреля на ястреба горе на небето — ако не олучи, поне ще го прогони!...

II.

„Не си прави илюзии (идоли)“, че всичко което хвърка, се яде... Барута си не пести, когато трѣбва да се обучишъ въ стрелба. Не мисли, че си най-добрия стрелецъ; на „басъ“ въ ловъ се никога не хващай. Не пий вино, нито ракия преди лова; патрони всъкога по-вечко взимай; съ жена си въ споръ... при трѣгване на ловъ, не влизай, — отбѣгвай прашния пѣтъ и кашличевъ другаръ!...

III.

„Не изговаряй напраздно“... думи, които не разбирашъ; не спори за животни, които ти сж непознати! Не хули другаря — ловецъ и никога не му завиждай за удачния ловъ. Не злослови за хората — тровишъ си сърдцето; не лъжи, защото вредишъ на себе си. Не се хвали, не преувеличавай — скромността е добродетель. Не олучишъ ли съ първата цевъ, не забравяй, че имашъ и втора; не олучишъ ли и съ нея, казвай истината и не търси предлози: курока си изпусналъ, или стрелялъ на сврака...

Не стреляй на каскетъ!

IV.

„Шестъ дни работи“... но работи съвестно. Ловецѣтъ трѣбва да бжде трудолюбивъ. Седмия день — день за ловъ — почивка: на твоята природа

вога, който ги лишаваше отъ прехраната за известно време, и тѣ всредъ падащия снѣгъ трѣбваше да бѣгатъ на югъ, дето нѣма снѣгъ. Тѣй напададъ София на 18 мартъ т. г., нѣколко, вѣроятно заблудени щъркели, къмъ 4 ч. сл. пладне се виеха въ въздуха едва забелѣжими между обилно падащитѣ снѣжинки.

Подобни наблюдения сж много ценни и би трѣбвало да се хроникиратъ въ нашитѣ ловни списания.

Д. И.

За кукувицата. Ежегодната пролѣтна гостенка, известна на мало и голѣмо, като възвестителка на пролѣтѣта съ своитѣ „кукане“ и позната като насекомоядна птица, кукувицата, сама не мжти, а тайнствено поставя своитѣ яйца въ гнѣздата на други мжтещи пойни птици. За такива кукувицата избира гнѣздата на червеногушката, коприварчетата, трѣстиковото врабче и др., които отглеждатъ малкитѣ си съ насѣкоми. Между орнитолозитѣ още е споренъ въпросътъ, по какъвъ начинъ поставя кукувицата яйцата си въ чуждитѣ гнѣзда. Преобладающе твърдение е, че кукувицата предварително снася своето яйце, (а такива тя снася презъ лѣлото до 20) на земята, следъ което съ човката си при удобенъ случай го отнася въ избраното гнѣздо. Това последно пренасяне извършва обикновено само женската кукувица.

Въ Франция, обаче, орнитолога F. Chalot на 2 юли 1924 год., намирайки се въ Северна Франция въ приморското село Ault (въ долината на рѣка Сомма), едно момче му съобщило за една току-що хваната кукувица, на която отъ гърлото и гушата излѣзло едно яйце. Момчето при притискането на самата птица е причинило повръщането презъ човката на яйцето. Указало се отпосле, че тази кукувица била мжжка и следователно и тя се грижи, наравно съ женската, за поставянето на своитѣ яйца въ чуждитѣ гнѣзда.

Отъ този случай изглежда, какво кукувицата, следъ като снесе яйцето на земята, не го носи въ човката си, за да го остави въ чуждо гнѣздо, а го гълта въ гушата си, отнася го и го повръща въ чуждото гнѣздо. Това предположение потвърждава и английския орнитологъ M. Bupyard, съ извършенитѣ специални за цѣлѣта наблюдения надъ една женска кукувица, която е поставила своето яйце въ гнѣздото на мжтеща бѣла стърчиопашка. Това е станало на 24 юни 1924 гол. изъ карьеритѣ въ околността на градъ Kent (Юго-източна Англия). Кукувицата е пристигнала до гнѣздото съ отворена човка, въ самото гнѣздо влѣзла съ човката напредъ, бавила се 50 минути, оставила яйцето и излѣзла. Отворената човка на кукувицата обясняватъ съ мжчното дишане, причинено отъ глътнатото яйце въ гушата.

За изяснението на този въпросъ изглежда, че сж необходими още редица провѣрени наблюдения.

Изъ „Revue française d'ornithologie“. № 189 отъ 7.1.1925 г.

Д. И.

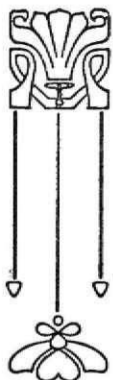
Изъ габровското ловно дружество. Отъ много ловци, които сж посѣщавали гр. Габрово, научаваме, че Габровското ловно дружество развива голѣма дейностъ, за постигане културнитѣ си задачи. Въ това дружество цѣвти едно рѣдко другарство и се отличава съ голѣма стегнатостъ, дисциплина и особена пожертвувателностъ за засилване

средствата на дружеството. Тия успѣхи дружеството дължи безспорно на своето настоятелство, начело съ енергичния и преданъ ратникъ, въ ловното дѣло, Д-ръ Недевски. Напоследъкъ Габровскиятъ гражданинъ Проданъ Николовъ Продановъ, ценейки високо културната дейностъ на габровскитѣ ловци и възхитенъ отъ дисциплината имъ, е подарилъ на дружеството два бивола.

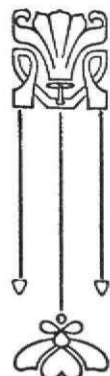
За състезателнитѣ ловни стрелби. Известно е на всички ловци, че асфаловитѣ гълъби за състезателни ловни стрелби (панички) се набавятъ отъ странство, поради което въ сегашно време доставката имъ е трудна, а главно, струватъ доста скъпо. Варненското ловно дружество е постигнало да приспособи своята метателна машина за панички, да хвърля сполучливо стъкленитѣ топки, каквито се произвеждатъ въ Българската стъклена фабрика въ с. Бѣлово (Гебедже), Варненско. За тая целъ е потребно, само да се отвинтатъ метателнитѣ клещи, които обхващатъ паничката, и вмѣсто тѣхъ на метателното рамо да се приспособи дървена или желѣзна лѣжица (тая последната просто може да се привърже здраво). Така направеното приспособление дава отлични резултати, като стъкленитѣ топки летятъ по-високо и по-далече отъ самитѣ панички. Предъ видъ на това, че по настояването на Варненското ловно дружество, стъклената фабрика въ Гебедже изработва отлични топки за стрелба, които се намиратъ складирани въ акционерното дружество Варонъ & Соломоновъ — Варна, на ловнитѣ дружества ще се даде презъ настоящия сезонъ пълна възможностъ да произвеждатъ по добре и въ по-широки размѣри своитѣ състезателни стрелби. Топкитѣ сж изработени отъ здравъ материалъ и ако терена, гдето се произвежда стрелбата не е каменистъ, при падането се запазватъ здрави. По желание тѣ могатъ да се пълнятъ съ книжни конфети, което ще направи стрелбитѣ по-ефектни.

„Ловна Просвѣта“, презъ настоящия ловенъ сезонъ, урежда изпитания на всички ловни стрелни материали, които се фабрикуватъ въ страната, за да опредѣли тѣхнитѣ качества и да посочи най-добритѣ начини за тѣхното употребление. Редакцията на списанието се е обърнала писмено къмъ заведенията, които произвеждатъ тия материали, да изпратятъ необходимитѣ за изпитания проби. Самото изпитание ще се извърши отъ вещи лица, споредъ последнитѣ научни изследвания и резултатитѣ ще бждатъ публикувани въ списанието. Умоляватъ се тия заведения, които произвеждатъ тия материали и които сж пропуснати да бждатъ поканени, да изпратятъ проби, да сторятъ сами това. За изпитанието на всѣки видъ материалъ е необходимо количество за 100 изстрела, чрезъ което ще се извади едно пълно заключение.

Варненското Ловно дружество „Соколъ“ ще отпразднува своя патроненъ празникъ „Св. Духъ“ съвместно съ Варненското археологично д-во на историческата мѣстностъ „Джанаваръ тепе“, кждето преди две години се намѣри една мраморна плоча, съ ликътъ на богинята на лова Дияна, обстоятелството, което показва, че мѣстността въ древни времена е била спождавана отъ ловцитѣ, които тукъ сж имали храмъ посветенъ на богинята.

БУКО ЕСКЕНАЗИ & СИНЪ — РУСЕ
ГОЛЪМЪ СКЛАДЪ НА:
Ловджийски пушки,
Изпитанъ ловенъ барутъ
И всички други европейски
ловни припаси.
ЦЕНИ КОНКУРЕНТНИ.

BAUARD

Bauard

BAUARD

Най-прочутитъ и добри пушки
въ свѣта.

Ловци, пазете се отъ имитации.

Не хвърляйте паритъ си за обикновени желѣза.
Само пушката BAUARD, ще Ви задоволи напълно.

НА СКЛАДЪ ПРИ
Русенското Ловно Дружество
„СОКОЛЪ“.

Стоянъ Геновъ & С-ие
МАГАЗИНЪ „ЛИСИЦА“
— ВАРНА —

Намиратъ се всички видове обработени европейски кожи
за дамска боа, яки, палта и пр. **Боядисъ съ гаранция** всъ-
какви кожи отъ дивечъ. Гарнира палта съ кожи.

Купуваме всички видове дивечови кожи на най-износни цени.

Ловци, преди да продадете кожата на убития отъ Васъ ди-
вечъ, вземете ценитъ и условията на нашия магазинъ — за да
получите най-добро възнаграждение на Вашия трудъ.

г-н
Калчо Ивановъ
с. Марковца
Ново-Пазарско

ЛОВНИТЪ САЧМИ

ОТЪ

ДРУЖЕСТВО „ДРОБИНКА“ — ВАРНА

1-ва БЪЛГАРСКА ФАБРИКА

за модерно фабрикуване на ловни сачми.

Конкуриратъ всички Евро-
пейски сачми по цени и
качество.

Опитайте и ще се увърните!

Мостри изпращаме на Господа търгов-
цитъ на ловни материали и ловнитъ
дружества съ готовностъ.